

EXPOSITIO IN APOCALYPSIM B. JOANNIS.

ROMILIA I^a.

[Apo. cap. 1.] In lectione revelationis beati Joannis apostoli, fratres charissimi, animadvertimus, et secundum anagogen hoc Domino largiente explanare trahimus, quia revelatio Jesu Christi nostris auribus panditur, ut arcana caelestia nostris cordibus manifestentur. *Apocalypsis Jesu Christi, quam dedit illi Deus palam facere servis suis*, id est manifestare. *Quae portet fieri cito significans*: hoc est ostendens. *Servo vero Johanni*: Joannes, Dei gratia interpretatur. *Scriptus septem Ecclesiis, quae sunt in Asia*. Asia Elatio interpretatur, per quam genus humanum figuratur. Ista optem Ecclesiae et septem candelabra, hoc soletur notandum est, quia septiformis gratia est, quae data est a Deo per Jesum Christum Dominum nostrum, vobis generi humano, qui credidimus: quia et ipse pollicitus est nobis mittere Spiritum paracletum de caelis, quem et Apostolis misit, qui in Asia esse videbantur, hoc est in elato mundo, ubi et septiformem gratiam septem Ecclesiis nobis per servum suum Joannem donavit. *Gratia vobis et pax multiplicetur a Deo Patre et a Filio hominis*: id est, Christo. Sive autem Filius hominis, sive septem candelabra, sive septem stellae, Ecclesia intelligitur cum capite suo Christo. Quod autem ait, *Cinctum inter mamillas zona aurea*: ille qui erat cinctus, Christum Dominum figurabat. Duas mamillas, duo Testamenta intelligo, quae de pectore Domini Salvatoris tanquam de peregrini fonte accipiunt, unde christianum populum nutriant ad vitam aeternam. Zona vero aurea, chorus est, sive multitudo Sanctorum. Sicut enim de cingulo pectus stringitur, ita sanctorum multitudo Christo adheret, et velut duas mamillas duo Testamenta complectitur, ut ex ipsis velut de sanctis uberibus nutriantur. *Caput, inquit, ejus et capilli sicut lana alba et nix*: capillos albos multitudinem alborum, id est neophytorum ex Baptismo prodeuntium dicit¹. *Lanam dixit, quia oves Christi sunt*. *Nivem dixit, quia sicut nix de caelo ultro descendit, ita et gratia Baptismi nullis praecedentibus meritis venit*. Ipsi enim qui baptizantur, Jerusalem sunt, quae quotidie ad instar nivis de caelo descendit. Jerusalem, id est Ecclesia ideo de caelo descendere dicitur, quia de caelo est gratia, per quam et a peccatis liberatur, et Christo, id est aeterno capiti sponso caelesti conjungitur. Sicut e contrario bestia de abyso ascendere dicitur, id est, populus males qui ex populo malo nascitur. Nam sicut Jerusalem humiliter descendendo exaltatur, ita bestia, id est populus superbus arroganter ascendendo praecipitatur. *Oculi ejus velut flamma ignis*: in oculis praecipua Dei dicit; sicut scriptum est, *Lucerna pedibus meis verbum tuum, Domine*; et, *Ignitum eloquium tuum* (Psal. cxviii, 405, 440). *Et pedes ejus similes aurichalco Libani*², *igniti velut in fornace ignis*: in pedibus ignitis Ecclesia intelligitur; quae imminente die judicii, nimietate pressurarum probanda, et igne examinanda est. Et quia pes novissima pars est corporis et pedes ignitos dixit esse, ideo in pedibus Ecclesia novissimi temporis intelligitur multis tribulationibus velut aurum in fornace probanda. Quam rem qui bene considerat, jam nunc ex multitudine iniquitatum fieri videt. Ideo aurichalco signa-

vit, quod ex aere et igne multo ac medicamine perducitur ad auri colorem: sicut Ecclesia per tribulationes et passiones purior redditur. In zona aurea accincta pectori, potest etiam scientia spiritualis ac purus sensus datus Ecclesiae intelligi. *Gladium vero bis acutum de ore ipsius procedentem*, ipsum Christum esse significat, qui et nunc Evangelii bona, et prius per Moysen Legis notitiam universo orbi protulit: et de quo David similiter ait, *Semel locutus est Deus, duo haec audivi* (Psal. lxi, 12). Haec ergo sunt duo Testamenta, quae pro capto temporis aut nova, aut vetera, gladius bis acutus dicuntur. *Vox ejus tanquam vox aquarum multarum*: aquae multae, populi intelliguntur esse; in voce, praedicatio Apostolorum. Quod autem supra dixit, *Pedes ejus similes aurichalco, tanquam in fornace confecti*; possunt etiam Apostoli intelligi, qui post passionem praedicaverunt verbum ejus. Per quos enim ambulat praedicatio, merito pedes nominantur: sicut et propheta dixit, *Quam pulchri pedes evangelizantium pacem, evangelizantium bona* (Isai. lvi, 7); et illud, *Adorabimus in loco ubi steterunt pedes ejus* (Psal. cxxxi, 7). Quod autem dixit, *Habebat in dextera sua stellas septem*; Ecclesiam intelligi voluit. In dextera enim Christi est spiritualis Ecclesia cui ad dexteram positae dicit: *Venite, benedicti Patris mei* (Matth. xxv, 34). Septem ergo stellae, Ecclesia est. Diximus enim quia Spiritus septiformis virtutis ei datus a Patre, sicut Petrus ad Judaeos de Christo ait, *Dextera igitur Dei exaltatus, acceptum a Patre Spiritum effudit* (Act. ii, 33). Septem autem Ecclesias, quas vocat vocabulis suis, non ideo dicit, quia illae solae sint Ecclesiae; sed quod dicit uni, omnibus hoc dicit. Denique sive in Asia, sive in toto orbe, septem Ecclesias omnes esse, et unam esse Catholicam: sicut ad Timotheum ait, *Quomodo oportet te in domo Dei conversari, quae est Ecclesia Dei vivi* (I Tim. iii, 15); et in Isaia, *septem mulieres quae apprehenderunt virum unum* (Isai. lv, 1), septem Ecclesias significari intelligit, quae et una est: virum, Christum intelligimus; panem molierum, Spiritum sanctum, qui nutrit in vitam aeternam. Et ut vobis ea quae dicta sunt tenacius inculcentur, brevem ex ipsis recapitulationem fieri volumus. Septem ergo Ecclesiae, quibus sanctus Joannes scribit, intelligitur una Ecclesia catholica, propter septiformem gratiam. Quod autem dicit, *Testis fidelis, Christus est*. Septem candelabra, Ecclesia catholica est. In medio candelabrorum similis Filio hominis, Christus est in medio Ecclesiae. Quod autem ait cinctum super mamillas: mamillae duo Testamenta intelliguntur, quae de pectore Christi lac spirituale accipiunt, ut populum christianum in vitam aeternam nutriant. Zona vero aurea, chorus est sive multitudo sanctorum, qui jugiter dum lectioni et orationi insistant, Christo adherere probantur. Jam ista charitati vestrae sufficient. Quod audistis, sancta inter vos collectione meditamina, donec quod reliquum est, donante Domino audire possitis. Quod ipse praestare dignetur, etc.

ROMILIA II^a.

[Ib. ii et iv.] Fratres charissimi, in candelabro, de quo cum Apocalypsis legeretur audistis; populus intelligitur. Quod autem ait, *Movebo candelabrum tuum*; hoc est, dispergam populum pro peccatis. *Et pugnabo*

¹ Ms. Belgicus, per.

² Ms. Petrensis: *Incipit sequentia de expositione apocalypsis*; nec aliter fore in caeteris.

¹ Titulus, homilia 1, non est in veteri codice Petrensi.

² Ms. Petrensis, procedentium.

³ In editis, Libani. Sed legendum esse, Libani patet ex Primano et ex Antiperto.

odio vestri; quia candelabra illa populum signi-
ficat christianum. Quod autem dicit, *Novo cande-
lario* *lucem de loco suo, et non operis penitentiam* :
quia non dixit, aufert, sed movet; quia cande-
laria significat unum populum christianum. Et
in candelabrum moveri dicit, non auferri: et per
intelligitur quod in una eademque Ecclesia mo-
vitur mali, confirmantur boni; et quod occulto, sed
in jussu Dei iudicio, id quod tollitur malis, bonis
stat; ut adimpleatur illud quod scriptum est, *Qui
et, auferet ei; et autem qui non habet, et quod videtur
ero, auferet ab eo* (Matth. xxv, 14-41). Quod au-
tem dicit, *Vinceti dabo manducare de ligno vitæ*; id
de fructu crucis. Quod ait, *Inquit, in paradiso Dei* :
paradisum Ecclesiam dicit; omnia enim in ejus
irani facta sunt, Nam quod dicit, *Scio opera tua, et
injectionem, et pauperitatem; sed dices ei*; omni Ec-
clesiæ dicit, quæ spiritu pauper est, et omnia possi-
t. Quod autem dicit, *Habebitis precium dies de-
i*; dies æterni, totum tempus posuit, quia denarius
numerus perfectus est; in quo populus christianus,
ut dicit Apostolus, per multas tribulationes intrat in
gloriam cælorum (Act. xiv, 21). Nam quod dicit an-
gelo Pergami Ecclesiæ, *Scio ubi habitas, ubi est intro-
itus satanæ* (Apoc. ii, 13); omni Ecclesiæ dicit in unius
cæculo, quia unicus habitus satanæ per corpus
vici. Corpus autem satanæ homines sunt superbi et
alii; sicut et corpus Christi humiles et boni. *Vin-
centi dabo manducare de manna abedocatio*; id est,
de pane qui de cælo descendit. Cuius figura fuit manna
in eremo quod, sicut ipse Dominus dixit, multi man-
ucant mortui sunt (Joan. vi, 41). Sed et nunc qui-
umque manducat indigne, iudicium sibi manducat
(1 Cor. x, 29). Idem panis est etiam lignum vitæ.
Possumus et per manna immortalitatem accipere. *Et
dabo et calculum candidum*; id est, corpus Baptismate
candidum. *Et super calculum nomen novum scriptum* :
id est, nomen Filii hominis, *Quod nemo scit, nisi qui
accipit*; scilicet per revelationem; et ideo de Judæis
dicitur, *Si enim cognoverint, nunquam Donum gloriæ
percipissent* (1d. ii, 8). Quod autem dicit angelo Thy-
atæ Ecclesiæ, *Hæc adversum te, quia permissisti mu-
lieri, et abel*; dicit præpositis Ecclesiæ, qui luxuria
et fornicationibus, et aliud quodlibet malum agenti-
bus, severitatem disciplinæ ecclesiasticæ non im-
ponunt. Potest hoc et de hæreticis intelligi, *Quæ dicit se
propheten*; id est, christianam. Modo enim multe hæ-
reses sibi hoc nomine blandiuntur. *Nec cognovistis ali-
tudinem satanæ*; id est, ipsa respiciunt doctrinam
ejus, sicut hæreses. *Nam multo super nos aliud pon-
dus*; id est, super id quod prophetas sustinere. *Verum
quod nobis tenete, donec veniam. Qui vincit, et qui ser-
vat opera mea usque in finem, dabo ei gentes; et pascat
eos in virga ferrea, et ut vas signi comminuantur, sicut
et ego accipi a Patre meo. In Christo habet Ecclesia
hanc potestatem; sicut dicit Apostolus, Cum illo
omnia nobis donavit* (Rom. xiii, 32). Virgam ferream
dicit propter justitiæ rigorem; et de ipsa virga corri-
guntur boni, confringuntur mali.

MONITA III.

[Th. iii et iv.] Modo, fratres charissimi, audivimus
beatum Joannem, peccatorum hominem terribiliter
increpantem; et ideo cum ingenitè timore considerem-
us, et cum tremore iuneamus quod dictum est, *Novi
opera tua, quia nomen hab, et quod vivas, et mortuus es*.
N. a mortui, nisi qui mortale crimen commiserit, se-
cundum illud quod dictum est, *Animus qui peccaverit,
ipsa morietur* (Ezech. xviii, 20). Quod prius est, multi
in corporibus vivis animas mortuas portare noscuntur.
Ego vigilans, et contra mea carnea, quæ mortuæ
erant. *Hæc dicit sanctus, et vultus qui habet claves David*;
id est, regiam potestatem. *Qui aperit, et nemo claudit*;
claudit, et nemo aperit; manifestum est quod Christus
palantium aperit, et hypocritis, id est fictis vitæ
hauriant claudat. *Ecce dedi etiam ostium apertum*; hoc

ideo dictum est, ut nullus dicat, quia ostium quod
Deus aperit Ecclesiæ in toto mundo¹, aliquis possit
vel in parte claudere. *Quia modicum habes virtutem* :
laus est Dei, quod modicum fidei Ecclesiæ aperiat
ostium. *Et scribam super illud nomen Dei mei*; utique
quo Christiani signamur. *Et nomen civitatis Dei mei
novæ Jerusalem, quæ descendit de cælo*; novam Jeru-
salem cælestem, Ecclesiam dicit, quæ a Domino na-
scitur. *Novam autem dixit, propter novitatem nomi-
nis christiani, et quia ex veteribus novi esse sumus.*
Neque frigidus es neque fervens; id est, inutilis es.
Potest enim et super divitum sterillum persona accipi,
qui habent facultates, et non inde faciunt misericor-
dias. Pauperes non sunt, qui habent facultates; divi-
tes non sunt, qui ex divitiis non operantur. *Consilium
tibi do, ut amas tibi aurum*; id est, ut eleemosynas fa-
ciendo, et actibus bonis insistendo, ipse efficiaris au-
rum; id est, a Deo accipias intellectum, et per hanc
nam conversationem increaris martyrium pati. *Et
ecce, inquit, ostium apertum est in cælo*. Ostium aper-
tum Christum dicit, qui jam est. Cælum Ecclesiam
dicit ubi cælestia geruntur; sicut dicit Apostolus, *In-
stauravit omnia quæ in cælis et quæ in terra sunt* (Ephes.
i, 10); cælum intelligitur primitiva Ecclesia de Ju-
dæis, terra vero ex Gentibus. *Ascende huc, et ostend-
am tibi*; hoc non in solum Joannem convenit, sed
in Ecclesiam vel in omnes credentes. Qui enim vide-
rit ostium apertum in cælo, id est natum, et passum,
et resurrexisse Christum crediderit; ascendit in alti-
tudinem, et videt futura. *Quibus gressibus nisi fidei
et credulitatis? Ac si aperte culibet electorum dico-
retur, Ad cognoscenda Christi et Ecclesiæ; cranpen-
ta, fide conscende, credulitate pertinge. Recte enim
a voce prima Joannes invitatur, ut ad ostium cæli
cælumque conscendat; quia videlicet unusquisque
electorum, ut inoffenso credulitatis pede per Evan-
gelium ad veræ fidei sacramenta pertingat, veteris
Instrumenti doctrina, quæ novam præcedit, roborat-
ur. Et ecce thronus positus erat in cælo; id est, in
Ecclesia. *Et qui sedebat, similis erat aspectui lapidis
jaspidis vel sardii*; istæ comparationes in Ecclesiam
conveniunt. Jaspis aquæ colorem habet, et sardius
ignis; per hæc, sicut jam dictum est, duo judicia vult
intelligi; unum per aquam, quod jam factum est per
diluvium; aliud quod futurum est per ignem. *[Quid
per jaspidem nisi divinitus Mediatoris nostri figura-
tur? In circuitu throni vidi sedes viginti quatuor, et su-
pra sedes viginti quatuor seniores sedentes. Seniores in-
tatis, Ecclesiam dicit, sicut Isaias dicit, Cum in medio
seniorum suorum fuerit glorificatus* (Isai. xxiv, 23). Vi-
ginti quatuor autem seniores, præpositi et populi sunt.
In duodecim, Apostolos et præpositos; et in aliis duo-
decim, reliquam Ecclesiam intellige. *Et de sede pro-
cedebant fulgura, et voces*; de Ecclesia enim procedunt
hæretici, quia ex nobis exierunt. Est et alius sensus,
ut fulgura et voces prædicatio Ecclesiæ intelligatur.
In vocibus verba, in fulgure miracula cognoscuntur.
In conspectu throni mare vitreum; mare vitreum, foun-
tem Baptismi; ante thronum dixit, id est, ante judi-
cium. Sed et aliquando animam sanctam intellige
thronum; sicut scriptum est, *Animus justus sedes est sa-
pientiæ* (Sap. vii); aliquando Ecclesiam in qua sedem
habet Deus. *Et in medio throni quatuor animalia*; id est,
in medio Ecclesiæ Evangelistæ². *Plena oculis in
priora et retro*; id est, intus et foris. Oculi, præcepta
sunt Dei. *In priora et retro*; id est, in præterita et fu-
tura conspicientia. In animali primo simili leoni, for-
titudinem Ecclesiæ ostenditur. In vitulo, passio Christi.
In tertio animali, quod est velut homo, humilitas Ec-
clesiæ significatur; quia nihil sibi blanditur ut su-
perbum sapiat, quamvis adoptionem filiorum teneat.*

¹ Ms. Petrensis, in totum manum

² Ms. Petrensis et Belgicus caret istis septem versibus, qui ex Ambrosii Autenti libro 3 in apocalypsum excerpti sunt, sicut et verba paulo interius voces item distincta.

³ Ms., Evangelia.

⁴ Ms., rescriptis.

Quartum animal, Ecclesiam dicit, *Similem aquila*: id est, voluntatem et liberam, atque a terra suspensionem duabus alis, quasi duorum Testamentorum, sive duorum preceptorum gubernaculis elevatam. Nam et Joannes evangelista cum de istis animalibus introspectisset in Christum completum esse quadriformem mysterium, et vidisset hominem nascentem, vitulum patientem, et locum regnantem, tunc vixit et aquilam ad coelestia remeantem. *Et singula eorum habent alas sonas per circuitum*. In animalibus ostenduntur viginti quatuor seniores: nam sexas alas in quatuor animalibus, viginti et quatuor alas sunt. Etenim per circuitum throni vidit animalia, ubi se dixerat seniores vidisse. Nam quomodo animal cum sex alis potest simile esse aquila, quae habet duas alas, nisi quia quatuor animalia unam sunt, quae habent viginti et quatuor alas, in quibus viginti et quatuor seniores intelligimus, qui sunt in Ecclesia quam assimilavit aquila? Et aliter sonat alae testimonia sunt Veteris Testamenti. Sicut enim animal volare non potest, nisi habeat pennas; sic nec praedictio Novi Testamenti fidem habet, nisi habeat Veteris Testamenti praenuntiata testimonia, per quae tollitur a terra, et volat. Semper enim quod ante dictum est futurum, et postea factum invenitur, fidem facit indubitabilem. Nisi enim qui praedixerat Prophetarum, in Christo essent consummata, inanis esset praedictio illorum. Hoc tenet Ecclesia catholica, et ante praedicta, et postea consummata. Merito volat, et tollitur a terra unum animal in coelum. *Et requiem non habebant animalia illa*: Ecclesia est, quae non habet requiem, sed semper laudat Deum. Viginti et quatuor seniores possumus etiam intelligere libros Veteris Testamenti, et Patriarchas et Apostolos: fulgura et tonitrua, quae de alto exire dicuntur, praedicationes et promissiones Novi Testamenti. *Mittentes coronas suas ante thronum*: hoc ideo, quia quidquid dignitatis habent sancti, totum Deo tribuunt; sicut et illi in Evangelio palmas et flores sternoabant sub pedibus ejus (Math. xxi, 8), id est, ipsi tribuentes omne quod vicerant. *Quis in creati omnia, et ex voluntate tua erant, et creata sunt*: erant secundum Deum, a quo cuncta antequam fierent possessa sunt; creata sunt autem, ut et a nobis viderentur, sicut dicit Moyses ad Ecclesiam, *Nonne hic ipse est Pater tuus, qui fecit te, et possedit te, et creavit te* (Deut. xxxii, 6)? Possedit in praescientia, sicut in Adam, creavit ex Adam.

HOMILIA IV.

[Ib. v.] *Et vidi supra dexteram sedentis in throno librum scriptum intus et foris*: utrumque Testamentum intellige; a foris Vetus, ab intus Novum quod intra Vetus latebat. *Signatum, inquit, sigillis septem*: id est, omnium mysteriorum plenitudine obscuratum, quod usque ad passionem et resurrectionem Christi mansit signatum. Nam quomodo testamentum nou dicitur, nisi quod faciunt morituri, et signatur usque ad mortem testatoris, et post mortem ipsius aperitur: ita et post Christi mortem omnia mysteria revelantur. *Et vidi angelum fortem clamantem voce magna: Quis est dignus aperire librum, et solvere signacula ejus? Cur primo signa solvantur, deinde liber aperiat, certa ratio est, quia Christus tunc aperuit librum, cum opus paterna voluntatis aggressus, conceptus et natus est; tunc ejus signacula salvit, quando pro genere humano occisus est. Et nemo poterat neque in caelo, neque in terra, neque sub terra: id est, neque angelus, neque in terris vivens, neque mortuus. Aperire librum, neque videre illum: id est, contemplari splendorem gratiae novi Testamenti. Et ego flebam multum, quia nemo inventus est dignus aperire librum et videre eum*: Ecclesia flebat, cujus figuram habuit Joannes, onerata et gravata peccatis, implorans sui redemptionem. *Et ecce unus ex senioribus*: unum ex senioribus totum corpus Prophetarum intellige. Pro-

¹ Apud Victorianum, *etiam in caelo*.

² Ms. Belgicus, *omnes*.

phetarum enim connotabantur Ecclesiam, *annuntians* Christum de tribu Juda radicem David. Quia ipse nobis vincit omne peccatum, et si quid homini aliud habet, ab ipso habet. *Et vidi, et ecce in medio throni quatuor animalia, et in medio seniorum equus autem quasi occisus*: throni, animalia, seniores et agnus quasi occisus, Ecclesia est cum capite suo: pro Christo moritur, ut cum Christo vivat. *Postea martyres in Ecclesia agnus quasi occisus accipit libentem, inquit, cornua septem et oculos septem, et sunt spiritus Dei, missi in omnem terram*: quod non possit habere Spiritum Dei praeter Ecclesiam, in manifesto cognoscitur. *Et venit, et accepit de dextera sedentis in throno librum*: sedentem in throno, et dextram accipimus et Filium et Spiritum sanctum: accipit ergo Agnus de dextera Dei, id est, a Filio accipit opus libri perficiendum, ipso dicente, *Sicut enim Pater, et ego mitto vos* (Joan. xi, 21): eo quod ipse in illa perficit quod donat. *Habentes septem chitharas*: id est, chordas laudum. *Et psallentes ante thronum*: hoc sunt vasa in domo Domini, in quibus quae omnium offerri consueverat, ideo orationes sanctorum bene in eis intelligimus. *Et cantabant canticum novum*: id est Testamentum Novum; *cantantes canticum novum, id est professionem suam publice praerentes*. Et vere novum est, Filium Dei homines fieri, et mori, et resurgere, et in caelum ascendere, remissionem peccatorum hominibus dare. *Chithararum enim, id est, chorda in ligno extensa, significat citharam Christi passioni conjunctam: psallentes autem confessionem, et novi sacerdotii propagationem. Resignatur sigillorum adaptio est Veteris Testamenti. Et sic et audiri vocem multorum angelorum: angelos homines dicit, qui et filii Dei dicuntur. Dignus est Agnus qui occisus est, accipere potestatem et divitias et imperium, etc.* Non de Deo dicit, in quo sunt omnes thesauri sapientiae (Coloss. ii, 3), ut ipse accipiat: sed de homine assumpto, et ejus corpore, quod est Ecclesia, vel de martyribus ejus, qui pro nomine ejus occisi sunt; quia in capite suo totum accipit Ecclesiam, sicut scriptum est, *Cum illo nobis omnia donavit* (Rom. viii, 32). Ipse enim Agnus accipit, qui in Evangelio dicit, *Data est mihi omnis potestas in caelo et in terra* (Math. xxviii, 18). Secundum humanitatem autem, non secundum divinitatem accipit. *Omnes, inquit, audiri dicentes sedenti in throno, id est, Patri et Filio: et Agno, id est, Ecclesiam cum capite suo. Beneficium et honor et claritas in saecula*: cui est honor et gloria et imperium in saecula saeculorum. Amen.

HOMILIA V.

[Ib. vi.] Sicut modo, dum lectio divina legeretur, audistis, ita ait beatus Joannes, *Et ecce equus albus, et qui sedebat super eum, habebat arcum; et data est ei corona, et exiit vincens*: equus albus Ecclesia est, sensor Christus. Iste equus Domini cum arcu bellico per Zachariam hoc modo ante promissus est, *Vidisti Dominus Deus gregem suum domum Israel, et disposuit eum sicut equum speciosum in bello: et ex eo inspicies, et ex eo dispones, et ex eo arcus in ira, et ex eo exiit omnis insequens* (Zach. i, 3, 4). Equum ergo album intelligimus Prophetas et Apostolos. Equum coronatum habentem arcum, agnoscimus non solum Christum, sed etiam Spiritum sanctum. Posteaquam enim Dominus ascendit in caelum, et aperuit universa mysteria; misit Spiritum sanctum: cujus verba per predicatorum tanquam sagittae ad cor hominum pertingerent, et vincerent incredulitatem. Corona autem super caput, promissa per Spiritum sanctum intelligenda sunt. *Et cum aperisset sigillum secundum, audiri secundum animal, dicens: Veni et vide. Et exiit equus rufus; et sedenti super eum datum est tollere pacem de terra, et ut invicem occiderent, et datus est ei gladius magnus*. Contra victricem vincentemque Ecclesiam exiit equus rufus, id est populus sinister et malus, ex pessore suo diabolo sanguinolentus: quoniam legimus secundum Zachariam equum Domini rufum; sed ille suo sanguine erat, hic alieno. Cui datus est

*missus magnus, ut tolleret pacem de terra; scilicet
 totam pacem, hoc est mundanam: nam Ecclesia eter-
 nam pacem, quam sibi Christus reliquit, habet. Sic-
 l' ergo supra dictum est, equum album Ecclesiam
 icla; sessorem ejus, Christum vel Spiritum sanctum.
 rucus quem tenebat in manu, precepta ejus sunt:
 ut per totam mundum velet sagittis acuta potentis
 d' interficienda peccata, et excitanda' fidelium corda
 i'rectæ sunt. Corona in capite ejus, promissio vite
 i'ternæ est. Equum rufum, malum populum; sesso-
 rem ejus, diabolum: quem ideo dixit rufum, eo quod
 multorum esset sanguine rubicundus. Quod autem
 latus est ei gladius acutus, et tollere pacem de terra,
 hoc est, quod diabolo suadente, homines mali jugiter
 nter se illic et discordias usque ad mortem excitare
 non cessant. Et in equo nigro, intelligitur populus si-
 nister, diabolo consentiens. Quod autem, *Stateram
 habebat in manu*, hoc ideo, quia dum se fingunt mali
 instituta libram tenere, sic plerumque decipiunt. Quod
 dixit, *Vinum et oleum ne læseris*; in vino sanguis
 Christi, in oleo unctio chrisimatis intelligitur. In tri-
 tico vel hordeo, tota Ecclesia sive in magnis sive in
 minimis, aut certe in prepositis et in populis: et in
 equo pallido, homines intelliguntur mali, qui perse-
 cutiones excitare non desinant. Isti tres equi unum
 sunt, qui exierunt post album et contra album: et
 sessorem habent diabolum, qui est mors. Tres ergo
 equi, fames et bella et pestis intelliguntur: quod
 etiam Dominus in Evangelio suo prædixit, quæ et jam
 fiunt, et imminente die judicii amplius futura sunt.
 Quod autem dixit se vidisse sub ara Dei animas in-
 terfectorum, martyres intelliguntur. Quod autem di-
 cit, *Terræ motus magnus, persecutio novissima est.*
 Quod dicit, solem factum nigrum, et lunam sangui-
 neam, et stellæ cecidisse de celo; sol et luna et
 stellæ, Ecclesia est in toto orbe diffusa. Quod autem
 dicit cecidisse; non tota cecidit, sed a parte totum
 intelligitur. In omni enim persecutione boni perse-
 verant, et mali quasi de celo, id est de Ecclesia ca-
 dunt. Denique sequitur, *Sicut fœcus mittit grossos suos
 cum a vento agitur*: sic de Ecclesia cadunt mali,
 quando per aliquam tribulationem fuerint conturbati.
 Quod autem cælum recessit ut liber; Ecclesia est
 quæ separatur a malis, et velut liber involutus, con-
 tinet in se sibi nota divina mysteria. Quod autem di-
 cit, *Reges terræ suserunt, et absconderunt se in spelunca
 terræ*; hoc significat quod cœtus mundus in bonis
 et sanctis refugium habiturus est ad Ecclesiam, ut
 sub ejus protectione constitutus, pervenire possit ad
 vitam æternam, auxiliante Domino nostro Jesu
 Christo, qui vivit et regnat in sæcula sæculorum.
 Amen.*

HOMILIA VI.

[Ib. vi-viii.] *Et vidi alterum angelum ascendentem
 ex ortu solis. Alterum angelum eandem Ecclesiam ca-
 tholicam intelligit: ab ortu solis, a passione et resur-
 rectione Domini clamantem quatuor angelis terræ.
 Et clamavit voce magna dicens quatuor angelis, quibus
 data est potestas ledere terram et mare: Ne læseritis
 terram, neque mare. Accipit autem gladium generali-
 ter, sive contra quos in vita interficit, sive quos inter
 se pro rebus temporalibus usque ad mortem litigare
 persuadet. De tertio sigillo dicit equum nigrum exisse,
 et qui sedebat super eum habebat in manu sua sta-
 teram: Libram, inquit, habebat in manu sua, id est,
 examen æquitatis; quia dum fingit se justitiam te-
 nere, per simulationem lædit. Dum autem in medio
 animalium, id est in medio Ecclesiæ dicitur, *Ne læ-
 seris*; ostenditur quod spirituales nequitie poten-
 tiam in servos Dei non habent, nisi a Deo acceperint.
Vinum et oleum ne læseris: in vino et oleo, unctio-
 nem chrisimatis et sanguinem Domini; in tritico au-
 tem et hordeo Ecclesiam dixit, sive in magnis
 sive in parvis Christianis, sive in prepositis et
 populo. De quarto sigillo, *Equus pallidus. Et qui**

*sedebat super eum nomen erat ei Mors, et infernus so-
 quabatur eum: et data est ei potestas super quartam
 partem terræ, interficere gladio, fame, et morte, et be-
 stis terræ. Isti tres equi, unum sunt, qui exierunt post
 album et contra album: et unum sessorem habent
 diabolum, qui est mors. Nam equitem diabolum esse
 et socios ejus, sexto signo manifestat; cum prælio
 ultimo equos dicit congregari. Tres ergo equi, fames et
 bella et pestes intelliguntur, sicut a Domino in Evan-
 gelio prænantur. Equus albus, verbum est prædi-
 cationis in orbe terrarum. In equo rufo et sessore
 ejus bella sunt significata quæ futura sunt, imo fiunt,
 cum jam gens surgat contra gentem. Per equum pal-
 lidum et sessorem ejus, pestis magna et mortalitas
 signatur. *Et infernus sequitur illum*: id est, expectat
 devorationem multorum. *Et cum aperisset sigillum
 quintum, vidi sub ara Dei animas interfectorum.* Aram
 Dei Ecclesiam dicit, sub cujus oculis martyres effecti
 sunt. Et licet animæ sanctorum in paradiso sint, ta-
 men quia sanguis sanctorum super terram funditur,
 sub ara clamare dicuntur: sicut illud est, *Sanguis
 fratris tui clamat ad me de terra* (Gen. iv, 10). *Et cum
 aperisset sigillum sextum, terræ motus factus est ma-
 gnus*: id est, persecutio novissima. *Et sol factus est ni-
 ger sicut sacculus cilicinus, et luna facta est tota sicut san-
 guis, et stellæ ceciderunt in terram.* Quod est sol et luna,
 hoc et stellæ, id est Ecclesia: sed a toto pars intelligitur.
 Non enim tota Ecclesia, sed qui mali sunt in Ecclesia,
 ipsi cadunt de celo. Totam autem dixit, quia in toto
 orbe terrarum erit novissima persecutio. Et tunc qui
 justi fuerint, permanebunt in Ecclesia tanquam in
 celo: cupidi vero, injusti et adulteri acquiescere ha-
 bent sacrificare diabolo. Et tunc qui se christianos esse
 verbis tantummodo dicebant, tanquam stellæ cadent
 de celo, quod est Ecclesia. *Sicut fœcus magno vento
 agitata mittit grossos suos.* Agitatum arborem, Ecclesiam
 comparavit; ventum magnum, persecutioni; grossos,
 hominibus malis, qui excutiendi sunt et recessuri ab
 Ecclesia. *Et cælum recessit ut involutus liber.* Et hoc
 loco cælum Ecclesiam dicit, quæ a malis recedit, et
 intra se sibi soli nota mysteria continet, sicut liber
 involutus, quem iniqui intelligere nec volunt omnino,
 nec possunt. *Et omnis mons et insula de loco suis
 mota sunt.* Quod cælum, hoc montes, hoc insulae si-
 gnificant; id est Ecclesiam facta novissima persecu-
 tione omnem de loco suo recessisse, sive in bonis
 fugiendo persecutionem, sive in malis fœdi cedendo.
 Sed potest in utramque partem convenire; quia et
 bona pars movetur de loco suo, fugiens, id est, amit-
 tens illud quod habet: sicut illud, *Movete candelabrum
 tuum de loco tuo* (Apoc. ii, 5). *Et reges terræ et
 magistratus: reges, potentes homines accipimus.* Ex
 omni enim gradu et conditione convertentur ad Chri-
 stum. Cæterum qui tunc reges erunt, præter unum
 persecutorem, absconderunt se in speluncis et petris
 montium. Confugiunt omnes in præsentem sæculo ad
 fidem Ecclesiæ, et in abscondito mysterio Scriptura-
 rum contegantur. *Et dicant, Cadite: id est, legite vos.*
Et abscondite nos: id est, ut homo vetus a Dei oculis
 abscondatur. Et aliter: Qui cogitat futurum judicium,
 convertitur ad montes, id est ad Ecclesiam, ut abs-
 condantur peccata sua per poenitentiam in præsentem
 tempore, ne in futuro pantantur. *Donec signemus ser-
 vos Dei nostri in frontibus eorum*: Ecclesiam denuntiat;
 et dicit malis hominibus, id est sinistra parti lædenti,
Ne læseris. Hæc est vox, quæ in medio quatuor ani-
 malium dicit lædenti, *Vinum et oleum ne læseris*: in
 vino et oleo, omnes qui sunt justi intelliguntur, quos
 nec diabolus nec mali homines ledere poterunt, nisi
 quoties ad eorum probationem permiserit Deus. *Vi-
 num, inquit, et oleum ne læseris*: præcipit Dominus
 omnem terram suam spiritualem non lædi, quousque
 omnes signentur. *Et audivi numerum signatorum, cen-
 tum quadraginta quatuor millia signati ex omni tribu
 filiorum Israel.* Centum quadraginta quatuor millia,
 omnis omnino Ecclesia est. *Postea vidi, et ecce popu-
 lus multus, quam dinumerare nemo poterat, ex omnibus**

¹ *ms., exercitanda.*

gentibus et populis et linguis: non dixit, Post hæc vidi alium populum; sed, vidi populum, id est eundem quem viderat in mysterio centum quadraginta quatuor millium, hæc vidi innumerabilem ex omni tribu et lingua et gente, quia omnes gentes inserte sunt radici erodendo, Dominus in Evangelio totam Ecclesiam tam de Jussis quam de Gentibus, in tribubus Israel duodecim demonstrat, dicens: *Seascibitæ super duodecim thronos, iudicantes duodecim tribus Israel (Math. xix, 28). Amici stolis albis: stolas albas, donum Spiritus sancti intelligit. Et omnes angeli stabant a circumis throni: angelos, Ecclesiam dicit; quia præter ipsam nihil aliud describat. Et respondit mihi unus de senioribus dicens: Isti qui amici sunt stolis albis, qui sunt? Unus de senioribus qui respondit, officium indicat sacerdotum; quia Ecclesiam, id est populum in Ecclesia docent, quæ sit remuneratio laboris sanctorum; dicens, *Hi sunt qui venerunt ex magna tribulatione, et laverunt stolas suas in sanguine agni. Non enim, ut aliqui putant, martyres soli sunt; sed omnes populus in Ecclesia: quia non in sanguine suo dixit lavare stolas suas, sed in sanguine agni, id est in gratia Dei per Jesum Christum Dominum nostrum, sicut scriptum est, Et sanguis Filii eius mundavit nos (I Joân. 1, 7). Et qui sedet in throno, habitat super eos: Ipsi enim thronos sunt, super quos habitat Deus in sacella, id est in Ecclesia. Neque cadet super eos sol, neque aestus: sicut dicit Ihuas de Ecclesia, *Erit in umbra ab æstu (Isai. xxv, 4). Et deducet ad vitæ fontes aquarum: omnia hæc etiam in presenti vita spiritualiter Ecclesia: eveniunt; cum dimissis peccatis resurgimus, et vitæ prioris lugubris ac veteris hominis exspoliati in Baptismo Christum induimur, et gaudio sancti Spiritus implemur. Et cum aperisset signillum septimum, factum est silentium in celo: id est, in Ecclesia. Quasi media hora, in semihora, ostendit initium quietis æternæ. Et vidi septem angelos, qui stant in conspectu Dei. Septem angelos, Ecclesiam dicit, qui acceperunt septem tubas, id est perfectam prædicationem: sicut scriptum est, *Exaltæ, sicut tuba, vocem tuam (Id. lviij, 1). Et alius angelus venit, et stetit ante altare: alium angelum quem dicit, non post illos septem venit, quia ipse est Dominus Jesus Christus. Habens thuribulum aureum: quod est corpus sanctum. Ipse enim Dominus factus est thuribulum, ex quo Deus odorem suavitatis accepit; et propitius factus est mundo, quia obtulit seipsum in odorem suavitatis (Ephes. v, 2). Et accepit angelus thuribulum, et implevit illud ex igne altaris: accepit Jesus corpus, id est Ecclesiam, et ad perficiendam Patri voluntatem, implevit illam igne Spiritus sancti. Et factæ sunt voces et tonitrua et fulgura et terræ motus: omnia hæc spirituales sunt Ecclesie prædicationes et virtutes. Et septem angeli qui habebant septem tubas, præparaverunt se ut tuba canerent: id est, Ecclesia præparavit se ad prædicandum. Et primus angelus tuba cecinit, et facta est grando et ignis mixtus sanguine: facta est ira Dei, quæ haberet in se multorum necem. Et missa est in terram, et tertia pars terræ combusta est, et tertia pars arborum, et omne fenum viride combustum est: quod est terra, hoc et arbores, hoc fenum, id est homines. Fenum autem viride, carnem intellige sanguineam et luxuriosam, secundum illud, *Omnis caro fenum (Isai. xl, 6). Et secundus angelus tuba cecinit, et velut mons magnus ardens igni missus est in mare, et facta est: riu pars maris sanguis: ardens mons, diabolus est. Et quod tertia pars terræ vel arborum, hæc tertia pars maris. Et homines habentes animas, implos dixit: ut ostenderet in carne vivos, sed spiritualiter mortuos. Et tertiam partem navium corruerunt: doctrina sua hæretici corruerunt eos qui illis acquieverunt. Et tertius angelus tuba cecinit, et cecidit de celo stella magna ardens velut facula: de Ecclesia dicit cecidisse homines superbos et impios. Magnam vero stellam dixit: quia personæ majorum, et potestatem*****

vel divitias habentium. Et autem hujus stelle deus abominabilis, et facta est tertia pars aquarum in sanguinem: tertia pars hominum facta est similis sanguini super illum cecidit. Et multi homines mortui ab aqua, quoniam amaricarunt aquas; hoc in his qui reprobantur, manifeste intelligi potest. Et quartus angelus tuba cecinit, et percussa est tertia pars solis, et tertia pars lunæ: tertia pars stellarum: sol, luna et stellæ. Ecce est: cuius tertia pars percussa est: in tertia parte intelliguntur omnes mali. Percussa est aqua, in tertia parte malis prædita et voluptatibus: ut condamnatis et insolentibus peccatis, suo tempore reddatur. Et cecidit etiam secum unus aquilæ: volantis in sublimi, et dicens, *Va! va! va! Habitantibus terræ. Aquilam Ecclesiam intelligit volatilem in medio: id est in medio sui discurrentem, et plaga temporis magna voce prædicantem. Quamvis et accordes dicit iudicii assensum, sequens in medio volat. Sicut ergo supra dictum est, alius angelus qui dixit accendisse ab ortu solis, Ecclesia est, accensa ab ortu solis, id est a passione vel resurrectione Domini. Quod autem dicit, *Ne laeseris terram, neque mare: Ecclesia hoc quotidie prædicando malis hominibus clamat. Quod dicit, *Vivam et oleam in terra. In vino et oleo, omnes qui sunt iusti in Ecclesia intelliguntur: quos nemo ledere poterit, nisi ad probationem illorum permiserit Deus. Quod autem centum quadraginta quatuor millia fuisse signata: tota Ecclesia intelligitur. Unde et in illis de quibus dixit se vidisse populum multum quem dinavere nemo poterat, Ecclesia eadem significata est. Qui autem dixit, amici stolis albis: in stolis donum Spiritus sancti intelligitur: angelos stantes circum thronum, Ecclesiam dicit, quia præter ipsam: alius describebat. Senior qui respiciens dixit, *Hi sunt isti, et unde venerunt, officium indicat sacerdotum, qui populum in Ecclesia docent. Quod autem dicit, *Laverunt stolas, de tota Ecclesia dicit, non de martyribus tantum. Denique non dicit in sanguine suo, sed in sanguine agni, quod utique per Baptismi sacramentum implatur. *Hi qui sedet super thronum, habitat super illos: ipse enim thronus suus, super quos habitat Deus. *Neque cadet super eos sol, neque nllus aestus: et deducet eos ad vitæ fontes aquarum: omnia hæc etiam in presenti sæculo, et his diebus spirituum de Ecclesia eveniunt; dum ita per gratiam Dei defenditur, ut persecutionibus mundi hujus exerceatur potius quam vincatur. Quod dicit in semihora silentium factum in celo; in Ecclesia dicit, et significat initium quietis æternæ. Et septem angelis tubis canentibus: in angelis Ecclesia, in tubis prædicatione Ecclesie intelligitur. Alios angelos, quem dicit stetit ante altare; Christus Dominus est. *Habens thuribulum aureum: corpus scilicet sanctum, per quod Deus Pater passionis incensum, odorem suavitatis accepit. Quod autem dicit, *Factæ sunt voces, fulgura et tonitrua; prædicationes sunt Ecclesie spirituales. Septem angeli qui se præparaverunt ut canerent, Ecclesia est: in qua per totum mundum contra omnia peccata vel crimina sit prædicatione spiritualis. Quod autem canens primo angelo tertia pars terræ combusta est, significat homines superbos et voluptatibus deditos, qui Deus justo iudicio permittit incendio luxuriam vel cupiditatis exuri. Quod autem, canente secundo angelo, mons ardens cecidit in mare; mons ille diabolus, mare mundus iste intelligitur. Tertia pars maris, sicut iam supra dictum est, homines iniqui et impii. Quod autem, tertio angelo canente, stella magna cecidit de celo, homines magni intelliguntur, qui malis moribus et iniquis actibus de Ecclesia tanquam de celo cadunt. Quod dicit, *Multi hominum mortui sunt ab aqua, quoniam amaricarunt aquas; hoc in his qui reprobantur intelligi potest. Quod autem, canente quarto angelo, solis, et lunæ et stellarum tertia pars percussa est: in his Ecclesia intelligitur, in qua quodammodo qui mali vel scilicet sunt, persuadente diabolo per-**********

¹ *nos, arbores habentium animas dicit.*

ram vulneribus percutiuntur in anima. Quod in dicit Aquilam volentem in medio caeli, et clatem. *Va! va! va!* Ecclesiam intelligi voluit vorem in medio caeli, id est, in medio sui, et per dultitatem praedicationis plagas novissimi temporis unctiantem. Quando enim sacerdos in Ecclesia diem iudicii annuntiat, aquila in medio caeli ut. Concedat divina pietas, ut dum et sacerdotes lent jugiter praedicare, et populi ea quae praedictur fideliter adimplere, simul mereantur ad aeternum pervenire, praestante Domino Jesu Christo, qui etc.

HOMILIA VII.

Ib. ix et x.] Modo, fratres charissimi, cum Apocasis legeretur, audivimus quia quinto angelo tuba ente, stella de caelo ceciderit super terram. Una illa corpus est multorum cadentium per peccata. *data est ei clavis putei abyssi*: stella, abyssus, putis homines sunt. Ergo stella ceciderit de caelo: id est, pultus peccator de Ecclesia. *Et accepit putei abyssi vena*: id est, potestatem cordis sui, ut aperiat cor um, in quo diabolus deligatus non comescatur ut: *iat voluntatem suam*. *Et aperuit puteum abyssi*: id est, manifestavit cor suum sine ullo timore vel pudore cecandi. *Et ascendit fumus de puteo*: id est, de populo ascendit quod cooperit et obscurat Ecclesiam, ut dicatur, *Et obscuratus est sol et aer de fumo veti*. Obscuratum dixit solem, non cecidisse. Peccata enim malorum et superbiorum hominum, quae issim committuntur per orbem, obscurant solem, id est Ecclesiam, et sanctis ac justis interdum faciunt obcuritatem: quia vultus est malorum numerus, ut quoties vix inter eos appareant boni. Sicut, inquit, *unus fornicatus magna*. *Et ex fumo putei exierunt locustae in terram, et data est eis potestas, sicut habent ostentatem scorpionum terrae*: id est, veneno laedere. *Et receptum est illis, ne laederent fenum terrae neque inmem arborum, nisi homines*. *Et datum est eis ne occiderent eos*. Et quia duae partes sunt in Ecclesia, bonorum scilicet et malorum; una pars sic percutitur ut corrigatur, alia voluptatibus suis relinquitur. Pars minorum humiliationi traditur ad cognitionem iustitiae Dei, et commemorationem poenitentiae, sicut scriptum est, *Bonum mihi quod humiliasti me, ut discerem justificationes tuas* (Psal. cxviii, 17). *Datum est eis ne occiderent, sed ut cruciarent: et cruciatus portus sicut cruciatus scorpionum, cum percussit hominem*: hoc tunc fit, quando diabolus per vitia vel peccata venena propinat. *Et quaerent homines mortem*: mortem vero requiem dixit. Quae rent itaque mortem, sed malis, id est tribulationibus, ut ipsi requiescant, dum mala moriuntur. *Super capita, inquit, earum tanquam coronae similes auro*. Ecclesia superius descripta est in viginti quatuor senioribus, qui habent coronas aureas: isti autem similes auro, haereses sunt, quae limitantur Ecclesiam. *Et habebant capillos, sicut capillos mulierum*: in capillis mulierum non solum sexum effeminatum, sed etiam utrumque sexum voluit ostendere. *Et habebant caudas similes scorpionum, et aculei in caudis eorum*: caudas haereticorum praepositas dicit, sicut scriptum est, *Propheta docens mendaciam, hic est cauda* (Isai. ix, 15); qui sunt pseudo-proprietate, et hi crudelia regum jussa implent. *Habebat super se regem angelum abyssi*: id est, diabolum vel regem saeculi. Abyssus populus est. *Cui nomen hebraice Abaddon, graece ἀπολλίων, latine Perdens*. *Va unum obit, et ecce duo va veniunt, post haec*. *Et sextus angelus tuba cecinit*: hinc incipit novissima praedictio. *Et audivi unum ex quatuor cornibus angelum altaris aurei, quod est in conspectu Dei, dicentem sexto angelo, qui habebat tubam*: *Solve quatuor angelos, qui alligati sunt in flumine magno Euphrate*. Altare quod

est in conspectu Dei, Ecclesiam vult intelligi, quae in tempore novissimae persecutionis audeat crudelissimi regis verba aut jussa contemnere, et ab obtemperantibus discedere. *Solve quatuor angelos in flumine Euphrate*. Flumen Euphratem peccatorem populum dixit, in quo satanas et propria voluntas ligata est. Euphrates autem fluvius est Babylonis, sicut Jeremia in medio Babylonis submitit librum in Euphratem (Jerem. li, 65). *Et soluti sunt quatuor angeli, id est inchoata persecutio est*. *Parati in horam et diem et mensam et annum, ut occiderent tertiam partem hominum*: haec sunt quatuor tempora triennii, et pars temporis. *Et numerus, inquit, exercituum his myriades myriadam, audivi numerum eorum*: sed non dixit, quot myriadam (a). *Ut occiderent tertiam partem hominum*: haec est superbiorum pars tertia, de qua descendit Ecclesia. *Et vidi equos in visione, et qui sedebant super eos, habebant loricas igneas, et hyacinthinas ac sulfureas*. Equos homines dicit, sessores vero spiritus nequam, armatos igne, fumo et sulfure. *Et capita eorum erant sicut leonum*: ad serviendum in persecutione. *Ex ore eorum exit fumus, ignis et sulfur*: id est, blasphemiae de ore eorum contra Deum egrediuntur. *Caudae eorum similes serpentibus*. Caudas praepositos diximus, capita principes mundi. Et in his nocet diabolus, et sine his nocere non potest: aut enim sacrilegi reges male jubendo, aut sacrilegi sacerdotes male docendo nocent. *Et vidi, inquit, alium angelum sortem descendantem de caelo, amictum nube, et iris, id est arcus, in capite ejus, et facies ejus erat ut sol*: amictus nube, Dominus intelligitur amictus Ecclesia. Legimus enim sanctos, nubes; sicut Isaias dicit, *Qui sunt hi, qui ut nubes volant* (Isai. lx, 8)? Indutum itaque nube spiritali, id est, sancto corpore Christum intellige. *Et iris super caput ejus*: id est, vel iudicium quod sit et quod futurum est, vel promissio perseverans. Ecclesiam enim describit in Domino, dicens, *Et facies ejus sicut sol*: id est, de resurrectione. Sicut sol enim apparuit, quando a mortuis resurrexit. *Et pedes ejus sicut coturnaculorum ignis*. Pedes Apostolos dicit, per quos in universo mundo doctrina ejus discurrit: aut certe, quia pes novissima pars corporis est, Ecclesiam dicit post ignem novissimae persecutionis futuram sanctorum claritatem. *Et posuit pedem suum dexteram super mare, sinistram autem super terram*: id est, ad praedandum trans mare, et in universo orbe terrarum. *Et clamavit voce magna, quemadmodum leo rugit*: id est, fortiter praedicavit. *Et cum clamasset, locuta sunt septem tonitrua voces suas, quae sunt et septem tubae*. *Et audivi vocem dicentem de caelo, Signa quae locuta sunt septem tonitrua, noli ea scribere*: propter obtundendos, ut non passim omnibus impiis paleant verba Dei. Alio denique loco propter servos suos: *Ne signaveris, inquit, verba prophetiae hujus*. Et ostendit quibus signari jussit, et quibus non: *Qui perseveraverit, inquit, nocere, nocent; et qui in cordibus est, ardeat adhuc* (Apoc. xvii, 16, 17). Hoc est. Propterea in similitudinibus loquor illis, ut qui justus est, justiora faciat, similiter et sanctus sanctorum; hoc est, Vestri felices oculi, quoniam vident, et aures, quoniam audiunt: istis enim non sunt signata verba libri, malis autem signata sunt. *Et juravit angelus ille, quoniam tempus jam non erit: sed in diebus septimi angeli, cum caperit tuba canere*: septima tuba finis est persecutionis et adventus Domini. Propterea dixit Apostolus in novissima tuba fieri resurrectionem (I Cor. xv, 52). Quod autem sicut supra dictum est, quinto angelo tuba canente iterum stellam dixit cecidisse de caelo; etiam et haec stella corpus est multa rum stellarum de caelo, id est, de Ecclesia cadentium et significat populum superbum et impium. Quod autem data est ei clavis abyssi; dimissus est in potestate cordis sui, ut aperiat cor suum diabolo, et absque ulla reverentia exerceat omne malum. Quod autem ascendit fumus de puteo; id est, de populo malo: et

¹ Mss., ad aeternam boaitudinem.

² Mss., occidisse.

³ Mss., humiliationi.

(a) Sic omnino Tichonius, teste Primasio.

si succubuerint; occidet, in eis qui confessi scriunt. *Et corpus eorum projicietur in plateis magnas*: duorum dicit unum corpus, aliquantura, ut et numerum Testamentorum servaret, *sive unum corpus ostenderet*. *In plateis ciuitatis*: id est, in medio Ecclesie. *Et videntur et tribus et linguis corpus eorum, per et dimidium*: id est, annos tres et menses sex. *enim tempus, nunc presens, nunc futurum*: Dominus dicit, *Veniet hora, in qua omnis qui uos, arbitretur obsequium se prestare Deo xvi, 2*. Et nunc est, et veniet. *Et corpora eorum sicut ponuntur in monumento*. Votum eorum ad rationem dixit: non quo valeant facere ne sit in memoria, sicut et illud, *Nec vos intratis, sed os sinitis intrare* (Math. xiii, 13); cum multi erant etiam illis impugnantibus. Sic ergo non sicut ponuntur in monumento. *Et inhabitantes terram et super eos, et epulantur, et munera inuicem dant*. Hoc semper factum est, et nunc inuicem dant, et novissime gaudebunt et epulabuntur; *et enim iusti affliguntur, exsultant iniusti, et epulantur*. *Quoniam hi duo Prophete cruciaverunt eos*: lagas, quæ pro contemptu Testamentorum Dei unum genus affligunt. Denique etiam ipse visus unum gravat iniustos, sicut ipsi dicunt, *Gravis est etiam ad videndum* (Sap. ii, 15). Gaudebunt autem abicuntque, veluti jam nihil habuerint quod imminuer ferant, disturbatis et occisis iustis, et eorum ditate possessa. *Et post dies tres et dimidium iustus uisus a Deo intravit in illos*. Jam dictum est de hoc. *Huc usque angelos futurum narravit, et inductum quod futurum audit*. *Et steterunt super eos suos, et timor magnus cecidit super videntes eos*. *Et audiui vocem magnam de caelo dicentem, Ascendite et ascendunt in caelum in nube*. Hoc est quod apostolus dixit, *Rapiemur in nubibus obviam Christo* (1. Cor. xii, 1). *Ante adventum autem Domini nulli posse contingere scriptum est: Initium Christus, uide hi qui sunt Christi in adventu eius* (1. Cor. xv, 23). *de excluditur omnis suspicio quorundam, qui putant hos duos testes duos viros esse, et ante adventum Christi caelum in nubibus ascendisse*. Quomodo enim potuerunt habitantes terram de duorum necesse uedere, cum in una civitate morerentur, et munera inuicem mittere, si tres dies sint, qui antequam gaudent de necesse, contristabuntur de resurrectione? Aut tales epulae aut voluptas esse potest in plateis epulantium, cadaveribus humanis epulis morbum triuano fetore reddentibus? Unde nos Dominus liberae dignetur. Amen.

HOMILIA IX.

[Ib. xi et xii.] Quod audivimus, fratres, in lectione tua recitata est, quia in illa hora factus est terræ motus magnus; in illo terræ motu persecutio intelligitur, quam diabolus per malos homines exercere consuevit. *Et decima, inquit, pars civitatis cecidit, et occisa sunt in terræ motu nomina virorum septem milia*. Et denarius et septenarius perfectus est numerus: quod si non esset, a parte totum intelligendum erat. Duo sunt enim ædificia in Ecclesia; unum supra petram, aliud supra arenam: quod supra arenam est, dicitur corruisse. *Et cæteri timentur, et dederunt claritatem Deo*. Illi dederunt claritatem, qui supra petram ædificati sunt, et cum illis qui supra arenam erant, cadere non potuerunt. Ideo autem dixit, *timentur*, quia videns iustus peccatoris interitum, plus accenditur in observatione præceptorum, sicut dicitur, *Et lavabit manus in sanguine peccatoris* (Psal. lvi, 11). *Et apertum est, inquit, templum Dei in caelo*; id est, in Ecclesia incarnationis Christi mysteria patefacta sunt: unde ostenditur Ecclesia caelum esse. *Et visa est arca testamenti eius in templo eius*: id est, intellectum est Ecclesiam esse arcam testamenti. *Et facta sunt signa*

et tonitrus et terræ motus: hæc omnia sunt virtutes prædicationis et coruscationis et bellorum Ecclesie. *Et signum magnum est in caelo visum, mulier amicta sole, et luna sub pedibus eius*: Ecclesiam dicit, partem suam, id est, homines fidos et malos Christianos sub pedibus habere. *Et in capite eius corona stellarum duodecim*. Iste duodecim stellæ, duodecim Apostoli intelligi possunt. Sole autem amicta spem resurrectionis significat, propter illud quod scriptum est, *Tunc iusti fulgebunt sicut sol in regno Patris eorum* (Math. xiii, 43). *Draco magnus rufus*: diabolus est quærens Ecclesie natum devorare. *Habens, inquit, cornua decem et capita septem*: capita reges sunt, cornua vero regna. In septem enim capitibus omnes reges, in decem cornibus omnia regna mundi dicit. *Et cauda eius trahebat tertiam partem stellarum caeli, et misit eas in terram*: cauda prophetæ iniqui sunt, id est hæretici, qui stellas caeli per iteratum baptismum adhaerentes sibi deiciunt in terram; ipsi sunt sub pedibus mulieris. Multi, homines illos esse testantur, quos sibi consentientes diabolus fecit sodales: multi, angelos, qui cum illo quando cecidit præcipitanti sunt. *Parturiens cruciatur ut pariat*: per omne tempus quotidie parit Ecclesia in prosperis et in adversis. *Et draco stetit ante mulierem quæ erat paritura, ut cum peperisset filium eius devoraret*: semper enim in cruciatibus parit Ecclesia, Christum per membra, semper et draco quærit devorare nascentem. *Et genuit mulier filium masculinum*: id est, Christum. *Deinde cornus eius, id est Ecclesia, semper generat Christi membra*. Masculinum autem dixit, victorem adversus diabolum. *Et mulier fugit in eremum*: mundum istum non incongrue eremum accipimus, ubi usque in finem Christus Ecclesiam gubernat et pascit, in quo ipsa Ecclesia superbos et impios homines tanquam scorpiones et viperas, et omnem virtutem satanae per Christi adiutorium calcit, et conterit. *Et factum est bellum in caelo*: id est, in Ecclesia. *Michael et Angeli eius pugnant cum dracone*: Michael, Christum intelligit; et Angelos eius, sanctos homines. *Et draco pugnavit et angeli eius*: id est, diabolus et homines voluntati eius obtemperantes. Nam absit ut credamus diabolum cum angelis suis in caelo ausum esse pugnare, qui in terra unum Job ausus non est tentare, nisi eum a Domino postularet ut læderet. *Et non valuerunt, neque locus eorum inventus est amplius in caelo*: id est, in hominibus sanctis, qui credentes, semel expulsus diabolum ejusque satellites amplius non recipiunt; sicut Zacharias dixit, ut semel exterminata idola supellex non recipiant locum. *Et expulsi sunt draco magnus, anguis antiquus qui dicitur diabolus et satanas, et angeli eius cum eo*: diabolus et spiritus immundi omnes cum suo principe de sanctorum cordibus expulsi sunt in terram, id est, in homines qui terrena sapiunt, et totam spem suam in terra constituunt. *Et audiui vocem magnam de caelo dicentem, Modo facta est salus et virtus et regnum Dei nostri*: id est, Ecclesie. Ostendit in quo caelo ista flant. Apud Deum enim semper fuit et virtus et regnum et potestas Filii eius: sed in Ecclesia dixit per victoriam factam Christi salutem, quam videntes illi de quibus Dominus dixit, *Multi iusti et Prophete cupierunt videre quæ videtis* (Math. xiii, 17); dixerunt, *Modo facta est salus Domini nostri*. *Quoniam exclusus est accusator fratrum nostrorum, etc.* Si autem, ut quidam putant, Angelorum vox est in caelo superiore, et non sanctorum in Ecclesia, non dicerent, *accusator fratrum nostrorum*, sed, *accusator noster*; nec, *accusat*, sed, *accusabat*. Quod si iustos in terra positos appellaverunt Angeli fratres suos, non erat gaudium missum esse diabolum in terram, quem molestiorem possint experiri sancti secum in terris positum, quam si, ut dicitur, adhuc esset in caelo. Sic enim terræ maledicunt dicentes, *Va tibi, terra et mare!* id est, qui caelum non estis. *Quia descendit ad vos diabolus, habens iram magnam, sciens quia brevis tempus habet*. *Descendit, inquit, ut allegoriam servaret*. Cæterum omnes in caelo sunt, id est in Ecclesia,

¹ Sic una. addunt, quod est illud: Projecisti sermones tuos retro.

quæ iuste cælum dicitur : unde dejectus a sanctis diabolus descendit in suos; qui pro amore terreno terra sunt. Deijci autem de cælo non sic dixit, quod in hominibus fieret jam cælum factis, sed quod sint, non quod fierent¹. Non enim possent sancti cælum fieri, nisi diabolo excluso. Non ergo primo nomine, sed secundo appellavit eos cælum, in quibus ultra diaboli locus inventus non est. De quo periculo nos Dominus sub sua protectione liberare dignatur, qui vivit, etc.

HOMILIA X.

[Ib. XII et XIII.] Mōdo, fratres charissimi, audivimus quæ cum vidisset draco quod de sanctis excelsis ebat in terram, id est de cælo in peccatores, persecutus est mulierem quæ peperit masculum. Quanto enim diabolus de sanctis deiecit, tanto magis eos persequitur. *Et data sunt mulieri*, id est Ecclesie, *duæ alæ aquilæ magnæ, ut volaret in desertum locum suum, ubi alitur per tempus et tempora et dimidium temporis a facie serpentis*: tempus, et annus intelligitur et centum anni. *Duæ alæ magnæ*, duæ sunt Testamenta Ecclesie quæ accepit, quo serpente evaderet in crenum. *In locum suum dixit*, id est, in hoc mundo, ubi serpentes et scorpiones habitant: quia illi dictum est, sicut Dominus dicit, *Ecco ego mitto vos sicut oves in medio luporum* (Matth. x, 16); et Ezechiel dicit, *Fili hominis, inter scorpiones tu habitas* (Ezech. ii, 6). *Et misi serpentes ex ore suo post mulierem aquam velut flumen*: id est, violentiam persecutorum. *Et adjubii terra mulierem, et aperit os suum, et absorbit flumen quod misi draco de ore suo*. Terram sanctam dicit, id est sanctos. Quoties enim persecutio Ecclesie irrogantur, sancte terre precibus, id est omnium sanctorum orationibus sub auventur, aut temperantur. Nam et Dominus noster Jesus Christus qui interpellat pro nobis, et has persecutiones removet, cum ipsa terra sedet a dextris virtutis. Item aliter, mulierem volasse in desertum, ipsam Ecclesiam catholicam intelligit, in qua novissimo tempore sub Elia creditura est Synagoga. Alas duas aquilæ magnæ, duos vult intelligi prophetas, scilicet Eliam, et qui cum eo venturus est. Aqua emissa de ore draconis, exercitium persecutorum eam significat: absorpta aqua, de persecutoribus factam vindictam. *Et intras est draco in mulierem, et abiit bellum facere cum reliquis de semine ejus*: id est, cum vidisset non posse continuari persecutiones, quas per Paganos solebat immittere, eo quod ore sanctæ terre, id est orationibus sanctis moverentur, hæreses concitavit. *Et stetit super arenam maris*: id est, super multitudinem hæreticorum. *Et vidi ascendentem bestiam de mari*: id est, de populo malo. *Ascendentem* dixit, hoc est nascentem. Sicut flos in bonam partem de radice Jesse ascendit: Bestiam ascendentem de mari, impius dicit, qui sunt corpus diaboli. *Et bestia quam vidi, similis erat pardo, et pedes ejus sicut ursi, et os ejus sicut os leonis*: pardo propter varietatem gentium similavit, urso propter malitiam et vesaniam, leoni propter virtutem corporis et lingue superbiam. Et quia temporibus Antichristi cum varietate gentium et populorum regnum illius erit commixtum, pedes tanquam ursi, duces ejus; os ejus, iussio ejus. *Et dedit ei draco virtutem suam*: sicut videmus modo hæreticos esse in hoc sæculo potentes, qui habent virtutem diaboli. Sicut quondam Paganus, ita nunc illi vastant Ecclesiam. *Et vidi unum ex capitibus ejus quasi occisum in mortem*; et plaga mortis ejus curata est: quod dicit quasi occisum, hæretici sunt, qui simulat se confiteri Christum: et dicit non sic credunt ut fides catholica habet, blasphemant cum eum et occisum prædicant, et resurrexissent: quia et ipse satanas transfiguratus est in angelum lucis (II Cor. xi, 14). Et aliter: occidunt hæreticos per Catholicos, cum Scripturarum testimoniis opprimuntur, sed illi nihilominus quasi satanas plaga redivi peragunt opera satanæ, et non cessant blasphemare, et ad

¹ Ms. Petronis, sed sint, non quod fuerunt.

dogma suum quos possunt attrahere. *Et mirata est omnis terra: secuta bestiam, et adoraverunt draconem qui dedit potestatem bestie*: utique habent potestatem hæretici, sed præcipue Ariani. *Et adoraverunt bestiam dicentes, Quis similis bestie? aut quis poterit pugnare cum ea?* Hoc idem quia sibi blandiantur hæretici, quod nullus melius credat illis, et quod nullus vincat populum ipsorum qui bestia nomine conatur: cui datum est ab ipso diabolo, et a Deo permissum est, ut loquatur magna et blasphemias; sicut dicit Apostolus: *Oportet hæreses esse, ut qui probati sunt, manifesti sint in vobis* (I Cor. xi, 19). *Et data est ei potestas facere menses quadraginta duos: tempus novissimum persecutionis in istis quadraginta duobus mensibus intelligimus. Deinde aperuit os suum in blasphemiam ad Deum*: hic manifestum est illos significari qui de Ecclesia recesserunt catholica; ut qui ante occulte intra Ecclesiam quasi sibi rectam tenere videbantur, in persecutione aperto ore in Deum profurant blasphemiam. *Et in tabernaculum ejus, et in eos qui in cælo habitant*: id est, in sanctos qui intra Ecclesiam continentur, quæ cælum est nuncupata, quia et ipsi tabernaculum Dei sunt. *Et datum est ei bellum facere cum sanctis, et vincere eos*: a toto partem intelligimus, quæ vinci potest: non enim boni Christiani, sed illi qui mali sunt vincuntur. *Et data est ei potestas super omnes tribum et linguam, et adorabunt eam omnes habitantes terram*: omnes dixit, sed in terra habitantes, non in cælo. *Quorum non est scriptum nomen in libro vite Agni*: de diabolo dixit vel ejus populo, non est scriptum nomen ejus in libro vite. *Signati (a) ab origine mundi*: quia in præsentia Dei Ecclesia ante prædiata est atque signata. *Quod ipse præstare, etc.*

HOMILIA XI.

[Ib. XIII et XIV.] In lectione quæ modo recitata est, fratres charissimi, audivimus beatum Joannem dicentem, *Et vidi aliam bestiam ascendentem de terra*: quod est mare, hoc terra. *Et habebat cornua duo similia Agni*: id est, duo Testamenta ad similitudinem Agni, quod est Ecclesia. *Et loquebatur ut draco*: hæc est illa quæ sub nomine christiano agnum præfert, ut draconis venena latenter infundat; hæc est hæretica Ecclesia. Agni enim similitudinem non imitaretur, si aperte loqueretur: nunc Christianitatem fugit, quæ securus incantans decipiat. *Propterea Dominus dicit, Cavete a pseudopropheta, etc.* (Matth. vii, 15). *Et facit terram et eos qui in ea sunt ut adorent bestiam priorem, cuius curata est plaga mortis ejus: et facit signa magna, ita ut ignem faciat descendere de cælo in terram*: et quia cælum Ecclesia est, quid est ignem de cælo descendere, nisi hæreses de Ecclesia cadere? sicut scriptum est, *Ex nobis exierunt, sed non erant ex nobis* (I Joh. ii, 19). Ignis enim de cælo descendit quando hæretici qui de Ecclesia velut ignis recedunt, ipsam Ecclesiam persequuntur. Bestia ergo cum duobus cornibus, facit ut populus simulacrum bestiam, id est diaboli adinventionem adoret. *Ut det eis notam super manum eorum dextram, aut super frontem eorum*: mysterium enim disputat facinoris. Sancti enim qui sunt in Ecclesia, Christum accipiunt in manu et in fronte; hypocrita autem bestiam sub Christi nomine. *Si qui non adoraverunt bestiam, nec imaginem ejus, nec acceperunt inscriptionem in fronte, aut in manibus, occidentur*: non abhorret a fide, aut bestia ipsa impia civitas intelligatur, id est congregatio vel conspiratio omnium impiorum vel superbiorum, quæ Babylonia dicitur, et interpretatur Confusio; et ad ipsam pertinent quicumque res confusione dignas exercere voluerint. Ipse est populus infidelium, contrarius populo fidei et civitati Dei. Imago vero ejus simulatio est, in eis videlicet hominibus, qui velut fidem catholicam profitentur, et infideliter vivunt; fingunt enim se esse quod non sunt, vocanturque non veraci effugie, sed fallaci imagine christiani: de qui-

¹ Ms. Petronis, imaginem ejus neque inscriptionem.

(a) Pro ophragimōs, occisi, legit asphragimōs, v. g. v. l.

s Apostolos dicit, *Habentes quidem speciem pietatis, conscientiam autem ejus obsequens* (II Tim. iii, 5); quom non parva portio in Ecclesia catholica continetur. sicut autem non adorant hostiam, id est, non consentiunt, non subiciuntur: neque accipiunt inscriptionem, notam scilicet criminis; in fronte propter professionem, in manu propter operationem. Sic ergo dicunt, *Ut nomen peccati mercari, nisi qui habet nomen id notam bestia, aut numerum nominis ejus. Hic sententia est. Qui habet intellectum, computet numerum istius: numerus enim hominis est: id est, Filii hominis Christi, cujus nomen in haereticis sibi fecit bestia. acciamus ergo numerum quem dixit, ut accepto numero inveniamus nomen et notam. Numerus, inquit, non est sexcenti sexagesimae. Quem faciamus secundum rationes maxime quia ad Asian scribit, *Et ego, inquit, et c.* Sexcenti et sexdecim graecis litteris sic habent. Quae nota soluta, numerus est: reducta autem in monogrammatum, et notam faciunt, et numerum, et nomen. Hoc signum Christi intelligitur, et ipsius ostenditur similitudo, quam in veritate colit Ecclesia. Ipsi se similes facit haereticorum adversitas, qui cum Christum spiritualiter persequantur, tamen de signo crucis Christi gloriarum videntur. Hoc ideo, quia dictum est, *Numerus bestia numerus hominis est. Et vidi, et ecce Agnus stans in monte Sion, et circum eum centum quadraginta quatuor millia, habentia nomen ejus et nomen Patris ejus scriptum in frontibus eorum.* Aperuit quae sit imitatio nocte in frontibus, dum et Deum et Christum dicit scriptos in frontibus Ecclesiae. *Et vidi vocem de caelo sicut aquarum multarum: id est, centum quadraginta quatuor millium. Et sicut tonitruum magnum: et vocem quam audivi sicut citharatorum citharantium in citharis suis.* Quod autem dixi, *Hi sunt qui se cum mulieribus non coinquinaverunt, etc.,* virgines hoc loco non solum corpore castas intelligamus; sed maxime omnem Ecclesiam, quae fidem puram tenet, sicut dicit Apostolus, *Sponsa enim vos uti viro; virgines castam exhibere Christo* (II Cor. xi, 2): nulla adulteria haereticorum commixtione pollutam, nec in male blandia et molliteris hujus mundi voluptatibus unquam ad exitum vitae suae absque remedio peccitentiae licet licet perseverantia colligatam. Addit post hoc dicens: *Et in ore ipsorum non est inventum mendacium.* Non dixit, non fuit; sed, non est inventum. Qualem enim invenit Dominus cum hinc evocat, talem et iudicat: nam aut per Baptismum, aut per poenitentiam potestantur in interiori homine et virgines effici et sine mendacis. Nunc iterum recapitulatio. *Et vidi, inquit, alium angelum volentem in medio caeli: id est, praedicationem in medio Ecclesiae discurrentem. Habentem Evangelium aeternum; ut evangelizaret habitantibus in terra, dicens: Timeo Dominum, etc.* Voluit aliqui intelligi angelum volentem in medio caeli Eliam; et alium angelum qui eum sequitur, comitem Eliae; qui eo tempore praedicabit. *Et alius angelus secutus est: id est, pacis futurae praedicator. Dicens, Cecidit, cecidit Babylon illa magna: Babylonem civitatem imptam, sicut jam supra dictum est; diaboli congregationem dicit, id est, populum ipsi consentientem: et omnem concupiscentiam et corruptelam, quam in perniciem sui et humani generis exquirat. Nam sicut Ecclesia civitas Dei est et omnis conversatio caelestis: ita e contrario civitas est diaboli Babylon in omni mundo, sicut dicit Dominus, *Ecce ponam Jerusalem lapidem concubiliarii in omnibus gentibus* (Zach. xii, 3). Ecclesia ergo dicit: *Cecidit, cecidit Babylon illa magna.* Jam quasi perfectum dicit, quod adhuc futurum erat: sicut illud, *Diruerunt tibi vestimenta tua* (Psal. xxi, 14). *Quae a vino irae fornicationis tuis potavit omnes gentes: omnes gentes, civitas est mundi, id est omnes superbi et impii, sive extra Ecclesiam, sive in Ecclesia constituti. Et vidi, et ecce nubem candidam, et super nubem sedentem Filium hominis: id est, Christum. Ecclesiam cuius describit in claritate sua pra-***

cipue post persecutionem flammam albentem. *Habentem in capite suo coronam auream. Et in manu sua falces acutae:* ista sibi separat Catholicos ab haereticis, sanctos a peccatoribus, sicut dicit Dominus de messoribus. Si autem putandum est quod ipse specialiter Christus visus est in nube alba messor; quis est vindemiator, nisi idem; sed in suo corpore quod est Ecclesia? Forte non male sentitur, si istos tres angelos qui exierunt, triformem intellectum Scripturam intelligamus, juxta historiam, moralem, et spirituales: falces vero discrepationem. *Et misit in torcular tres Dei magnum: non in torcular magnum; sed ipsam misit in torcular, id est superbum quemque. Et calcatum est torcular extra civitatem: id est, extra Ecclesiam.* Facta enim dissensione, foris exit omnis homo peccati. Calcatio autem torcularis, retributio est peccatorum. *Et exiit sanguis de torculari usque ad frenos equorum: exiit ultio usque ad rectores populorum.* Usque enim diabolus et angelus ejus novissimo certamine exiit ultio sanguinis effusi. *Per stadia mille sexcenta: id est, per omnes quatuor partes mundi: Quaternitas enim est conqaternata, sicut est in quatuor faciebus quadriformibus et totis. Quater enim quadringenti sunt mille sexcenti.*

BOMILIA XII.

[Ib. xv et xvi.] In lectione quae recitata est, fratres charissimi, dixit se sanctus Joannes vidisse aliud signum in caelo magnum et mirabile: *angelos septem: id est, Ecclesiam. Habentes plagas septem novissimas, quoniam in his finita est ira Dei: novissimas dixi, quia semper ira Dei percutit populum contumacem septem plagis, id est, perfecte; sicut ipse Deus in Levitico frequenter repetit, *Et percussit vos septies, propter peccata vestra* (Levit. xvi, 24). *Et vidi sicut mare vitreum: id est, fontem Baptismi pellucidum. Mizturum igne: id est, spiritu vel tentatione. Et victores bestias super mare vitreum: id est, in Baptismo. Habentes citharas Dei: id est, corda laudantium Deo dedicata. Et cantantes canticum Moysi servi Dei, et canticum Agni: id est, utrumque Testamentum. Magna et mirabilia opera tua sunt: haec enim in utroque Testamento sunt, quod cantant supra dicti. Repetit quod proposuerat dicens: *Post haec vidi, et ecce apertum est templum tabernaculi testimonii in caelo.* Templum Ecclesiam jam diximus sentiendam; angelum qui exiit de templo et iussit sedenti super nubem, imperium Domini esse, dictum est. Inssonis enim exitus est; sicut evangelista dicit, *Exiit dictum a Cesare Augusto* (Luc. ii, 1). *Induiti lino mundo et splendido; et cincti super pectora sua zonas aureas: manifeste ostendit in septem angelis Ecclesiam.* Sic enim initium descripsit de Christo: *Habentem, inquit, zonas aureas super ubera. Et unum ex quatuor animalibus dedit septem angelis septem phialas aureas; plenas de ira Dei* (Apoc. i, 15): istae sunt phialae quas cum odore ferunt seniores et animae, quae sunt Ecclesia; qui et septem angeli. Et quod sunt odoramenta, hoc ira Dei, hoc et verbum Dei. Sed et haec omnia dant bonis vitam, malis inferunt mortem: ut est illud, *Alis odor vitae in vitam, alis odor mortis in mortem* (II Cor. ii, 16). Orationes enim sanctorum; qui est ignis exiens de ore testimonii; ira sunt mundo et impiis: Hoc ideo, quia superbi et impii non sufficit; quod eos qui sancti sunt, nec diligunt, nec imitantur, verum etiam ubicumque potuerint persequantur. Omnes istae plagae spirituales sunt, et in anima sunt: Nam ipso tempore illaesus erit omnis populus impius ab omni plaga corporis; quia non meretur in praesenti saeculo flagellari, quasi qui acceperit vitam salvandi potestatem: sed spiritualiter, id est, voluntaria et mortalia peccata, quae sunt ulcera in animabus suis; patiuntur omnes impii et superbi: *Secundus fudit phialam suam in mare, et reliqua. Mare, flumina, fontes aquarum, sol, thronus bestiae, fluvius Euphrates,***

¹ In Ms. Petrensi, *sub cuius protectione nos Dominus liberare dignetur.*

¹ Sic Ms. At edidit, *sexcenti sexagesima sex.*

aer, super quæ angeli fuderunt phialas, terra est et homines: quia omnibus angelis in terram fundere mandatum est. Omnes autem plagæ istæ a contrario intelligendæ sunt: plaga est enim insanabilis, et ira magna, accipere potestatem peccandi, maxime in sanctos, nec corripi; adhuc major ira Dei, et errorum fomenta subministrari injustitiæ. Hæc plaga iræ Dei, hæc vulnera, transpungi et gaudere et placere sibi unumquemque in peccatis. Sic prosperitas malorum, ulcera sunt animarum: et adversitas iustorum, æternorum sunt pretia¹ gaudiorum. In tertio vero angelo et aquarum conversione in sanguinem, omnes angelos populorum intellige, id est, infirmiores² homines in animo cruentos. *Quartus angelus effudit phialam suam super solem, et usi sunt homines ustione magna*: hoc futurum est adhuc in igne gehennæ. Nam diabolus in presenti cum in aëre occidat amatores suos, non solum non urit in corpore, sed quantum pernititur clarificat: quam claritatem et lætitiâ Spiritus sanctus plagas desinit et dolores. *Et blasphemaverunt nomen Dei habentis potestatem in his plagis, nec egerunt penitentiam*. Quia non in corpore, sed in animo percutiuntur plagis istis a Deo: ideo nec Domini recordantur, sed in pejus proficiunt; et propterea blasphemant, persequentes sanctus ejus. *Quintus effudit phialam suam super sedem bestiarum, et factum est regnum ejus tenebrarum*: thronus bestiarum, Ecclesia ipsius est, id est congregatio superbiorum, quæ hujusmodi plagis obsecatur. *Comedebant linguas suas a doloribus suis*: id est, sibi nocebant blasphemantes ex ira Dei, quia transpuncti gaudia existimabant. *Et penitentiam non egerunt*: utique obdurati lætitiâ. *Et sextus angelus effudit phialam suam super flumen magnum illud Euphratem*: id est super populum. *Et siccata est aqua ejus*: sicut supra dixit, aruit messis terræ, id est, ad combustionem parata est. *Ut prepararetur via eorum qui sunt ab ortu solis*: id est, Christo: his enim perfectis iusti, proficiuntur obviam Christo.

HOMILIA XIII.

[lb. xvi et xvii.] Sanctus Joannes, fratres charissimi, dum de septem angelorum phialis vel plagis loqueretur, solito more prætermissis septimo angelo recapitulat ab origine breviter dicens: *Et vidi ex ore draconis, et ex ore bestiarum, et ex ore pseudoprophetae spiritus tres immundos in modum sanarum*. Unum spiritum vidit, sed pro numero et portione³ unius corporis. Draco, id est diabolus, nam et bestia, id est corpus diaboli, et pseudopropheta, id est præpositi corporis diaboli, unus spiritus est, quasi ranae. *Sunt enim spiritus demoniorum facientes signa*. Ranae namque præter horrorem proprium, etiam in loco immundo sunt⁴. Quæ cum aquarum incolæ et indigenæ videantur, non solum aquarum refugæ et siccitatis impatientes sunt, sed etiam in ipsis aquis, in aquæ sordibus et cæno volutantur. Sic hypocritæ non in aqua, ut putantur, degunt; sed in sordibus, quas credentes in aqua deponunt. Ranae sunt similes etiam homines, qui in peccatis vel criminibus, quæ alii per penitentiam vel Baptismum deponunt, volitari non erubescunt. Quando enim aliquis se convertit ad Deum, et pœnitet fuisse superbum, adulterum, ebriosum vel cupidum, qui ista peccata quæ alius confitendo relinquit, imitatur, cogitans apud se et dicens, Facio quod volo, et postea quomodo iste agit penitentiam, et ego ago; et subito dum ei supervenit ultimus dies, perit confessio, et restat damnatio: iste qui talis est, dum alios non ad bonum, sed ad malum vult imitari, in luto, unde alius liberatus est, velut rana involvitur, et volutatur. Ranae ergo significant spiritus demoniorum facientes signa. *Qui exeunt ad reges totius orbis congregare eos ad bellum*

¹ Mas., præmia.² Mas., inferiores.³ Ms. unum, participatione. Alius, partitione.⁴ Mas., proprio etiam loco immunda sunt.

dies magni Domini. Diem magnum totum tempus dicit a passione Domini. Sed pro locis accipiendus est dies: aliquando diem iudicii dicit, aliquando novissimam persecutionem, quæ sub Antichristo futura est, aliquando totum tempus, sicut per Amos prophetam: *Væ, inquit, eis qui concipiunt diem Domini! Et utique vobis dies Domini*¹ (Amos v, 18)? et reliqua quæ ibi sequuntur. Omnia hæc in hac sunt vita his dies quibus Domini tenebræ sunt: qui concupiscunt diem Domini, id est qui in hoc sæculo delectantur, quibus suave est, qui in eo voluptati et luxuriæ servientes læta percipiunt, existimant quæstum esse religionis, quibus dicitur, *Væ vobis qui saturati estis* (Luc. vi, 25)! non illi quibus dicitur, *Beati qui lugent* (Math. v, 5). Recapitulat iterum ab eadem persecutione dicens: *Et facti sunt fulgura et tonitrua, et terræ motus factus est magnus, qualis non est factus ex quo homines facti sunt; et facta est illa civitas magna in tres partes*. Hæc civitas magna, omnis omnino populus intelligitur qui est sub cælo, qui fiet in tres partes cum Ecclesia divina fuerit; ut sint Gentiles una pars, hæretici et fidei Catholici altera, Ecclesia catholica tertia. Sequitur enim, et ostendit quæ sint tres partes, dicens: *Civitates gentium ceciderunt, et Babylon illa magna in mentem venit Deo dare ei poculum vini iræ suæ, et omnis insula fugit, et montes inventi non sunt*. Civitates gentium gentes sunt, Babylon abominatio vastationis, montes et insulae Ecclesia est; in civitatibus gentium omne munimen et spei dicit gentium cecidisse. Non enim diversas² habent a Christianis, sed civitates hæc atque malæ in hominibus describuntur. Tunc ergo Babylon cecidit aut iram Dei bibit, cum potestatem accepit adversus Jerusalem, quæ est Ecclesia. *Insulae inventae non sunt*: id est, non sunt superatæ. *Et grando magna quasi talentum descendit de cælo super homines*: grandinem iram Dei dicit. Omnes plagas istas figurat esse dicit plagam spirituum. *Et blasphemaverunt homines Deum ex plaga grandinis, quoniam magna est plaga ejus nimis*. Recapitulat iterum dicens: *Et veni unus ex septem angelis, et dixit mihi, Veni, ostendam tibi damnationem meretricis magnæ, sedentis super aquas multas, cum qua fornicati sunt reges terræ, id est, omnes terrigenæ. Et tui est in eremo in spiritu, et vidi mulierem sedentem super bestiam*. In bestia omnis populus malus intelligitur; in muliere corruptela monstratur: in eremo mulierem sedere dicit, eo quod in impiis, in anima mortuis et a Deo desertis sedent: in spiritu, dixit; quia non nisi in spiritu videri potest hujusmodi desertio. Pretiose ornatam dixit, propter ornamenta luxuriæ. Nam bestiam super quam sedit, sicut jam dictam est, populum esse dicit, quæ sunt aquæ multæ, sicut ipse exponit: *Aquam quam vides, ubi mulier sedet, populi et turbæ sunt, et gentes et linguæ*. Corruptelam dicit sedere super populos in eremo. Meretrix, bestia, eremus est adversus Agnum, in quo corpore nunc diabolus, nunc caput velut occisum, quod significat hæreticos, qui velut de morte Christi gloriari videntur: non solus superbiorum populus accipiendus est. Quod totum Babylon est. In tribus spiritibus, qui ex ore draconis velut ranae procedebant: in uno intelligitur diabolus; in alio, pseudopropheta; vel præpositi hæreticorum; in tertio, corpus diaboli, id est omnes fidei, superbi, vel impii Christiani, quorum maximus numerus in Ecclesia continetur. Denique qui tales sunt, ad similitudinem ranarum, in omni immunditia et luxuriæ sordibus volutantur. Ranae etiam similes sunt homines, qui in peccatis vel criminibus, quæ alii per penitentiam vel Baptismum deponunt, volitari non erubescunt, dicentes sibi, Ad præsens impleo voluntates meas; postea, quomodo isti conversi sunt,

¹ Sic vetus codex Petrensis. At editi: *Et utique vobis diem persecutionis? Et facta sunt fulgura, etc.*, omnia sex versibus.² Mas., divites.

ego convertere ad Deum. Et subito superveniente irte perit confessio, restat damnatio. Quod dicit, congregandos homines ad diem magnum; diem magnum dicit totum tempus a Domini passione usque ad em mundi. Iste enim dies quibus suavis est, et qui eo voluptati et luxurie servientes lucra requirunt, magnam miseriam convertuntur, quia implendum est in eis illud propheticum, *Vae desiderantibus diem omni!* Per falsam enim et transitoriam dulcedinem preparant sibi aeternam amaritudinem. Potest hoc eto dics magnus intelligi illa desolatio, quando a Tito Vespasiano obsessa est Jerosolyma, ubi exceptis is qui in captivitatem ducti sunt, quindecies conena millia mortua referuntur. Quod autem dicit, *Convergetis illos in loco Heremagedon*, omnes inimicos Ecclesie intelligi voluit. Denique sequitur, et dicit, *circumdederunt castra sanctorum et civitatem sanctam electam* (Apoc. xx, 8): id est, Ecclesiam. Quod autem facta sunt tonitrua, et terre motus factus est manus, et facta est civitas magna in tres partes; civitas magna, omnis omnino populus intelligitur, ubi una pars Paganorum, alia hereticorum, tertia Christianorum, in qua sunt etiam hypocritae. Cum ex ista certia parte separati fuerint boni, tunc illi qui sunt in Ecclesia ficti, illis duabus partibus juncti accipiunt iudicium Dei: quod etiam in hoc tempore jam ex aliqua parte completur. Tunc enim Babylon cadit, quando potestatem accipiunt mali, ut persequantur bonos qui sunt Ecclesie. Quod autem grandio magna sicut talentum descendit de caelo, in grandine ira Dei intelligitur: quae etiam antequam dies iudicii veniat, super impios et superbos spiritualiter intus in anima mittitur. Mulierem meretricem, quam vidit in spiritu super bestiam sedentem in eremo; ideo dicit in eremo, quia in impiis, id est, in anima mortuis sedeat et a Deo desertis. In Spiritu dicit, quia non nisi spiritualiter videri potest hujusmodi desertio, quae intus in anima fit. Meretrix, bestia, eremus unum sunt, quod totum Babylonia intelligitur. Bestia, ut jam dictum est, corpus est impiorum adversus Agnum: in quo corpore nunc diaboli, nunc caput velut occisum, quod significat perditionem hereticorum, qui velut de morte Christi gloriari videntur, cum tamen Christi Ecclesiam jugiter persequuntur. Et quia non solum haeretici vel Pagani, sed etiam Catholici mali, id est superbi et impii eos quos in Ecclesia mansuetos et humiles viderint, persequuntur; quantum possumus, Dei misericordiam deprecemur, ut et illos de tam malis acibus ad bonum corrigat, et nobis in bonis operibus felicem perseverantiam pro sua pietate concedat, qui cum Patre et Spiritu sancto vivit et regnat, etc.

HOMILIA XIV.

[Lb. xvii.] Modo cum divina lectio legeretur, fratres charissimi, audivimus beatum Joannem dixisse quia viderit mulierem sedentem super bestiam coccineam: id est, peccatricem, cruentam. Plenam nominibus blasphemias: ostendit multa nomina esse in bestia, id est in populo impio, uti jam diximus. Habentem capita septem, et cornua decem: id est, mundi reges et regnum, cum quibus diabolus visus est in caelo. Et mulier, id est, omnis multitudo superborum, erat circumdata purpura, et cocco, et ornata auro et lapide pretioso: id est, omnibus illecebris simulatae veritatis. Quid sit denique intra hanc pulchritudinem, sic exponit, dicens: *Et habens poculum aureum in manu sua, plenum abominationum et immunditiarum fornicationis ejus.* Aurum immunditiarum hypocrisis est; qui a foris quidem parent hominibus quasi justus, intus autem sunt pleni omni immunditia (Math. xxiii, 28). Et in fronte ejus nomen scriptum, *Mysterium, Babylon magna, mater fornicationum et abominationum terre*: nulla est superstitio, quae fronti det signum, nisi hypocrisis. Spiritus autem retulit quid sit scriptum in

fronte. Nam quis talem titulum aperte imponat? Mysterium enim dixit esse, quod interpretatus est dicens, *Et vidi mulierem ebriam de sanguine sanctorum et martyrum Jesu.* Unum est enim corpus, quod adversatur Ecclesie intus ac foris; id est, in Ecclesia facti Christiani, et extra Ecclesiam haeretici vel Pagani. Quod licet corpus videatur loco separatum, in persecutione tamen Ecclesie unitatem spiritus operatur. Impossibile est enim Prophetam perire praeter Jerusalem interficientem Prophetas (Luc. xiii, 33, 34); id est, non potest fieri ut Christiani boni sine Christianis malis persecutionem aliquam patiantur. Sic nepotes proavorum consensu, Zachariam lapidasse accusantur (Math. xxiii, 35), cum ipsi non fecerint. *Et beata fuit et non est, et futura est, et ascensura de abyso, et in perditionem ira Dei ibit*: id est, ex populo nascetur, ut possit dicere, Bestia ex bestia, abyssus ex abyso. Quid est bestia ex bestia, et abyssus ex abyso, nisi populus malus nascens ex populo malo? Hoc fit dum filii mali parentes pessimos imitantur. Accendit superstes, et in perditionem vadit, sicut et patres sui, ex quibus ascendit. Et jam nunc sunt, quia aliis morientibus alii succedunt eis. Et sic nunquam desunt, seu in paucis seu in multis, seu occulte sive quasi aperte, qui non ab initio semper insidentur Ecclesie. Quod autem dicit, mulierem sedentem super bestiam coccineam; peccatricem et cruentam plebem intelligi voluit. Quod autem dicit, circumdata purpura et cocco, et ornata auro et lapide pretioso; ostendit superborum et impiorum hominum plebem omnibus illecebris simulatae veritatis repletam. Quod autem poculum aureum habebat in manu sua plenum abominationum et immunditiarum fornicationis ejus; hypocrisis et facti Christiani intelliguntur, qui a foris quidem parent quasi justus, intus autem pleni sunt omni immunditia. Quod autem, in fronte habebat scriptum, *Babylon mater fornicationum*; nulla est superstitio quae fronti det signum, nisi hypocrisis, id est, fingat se bonos cum sint mali. Quod autem dixit, ebriam esse mulierem sanguine sanctorum et martyrum Jesu; unum corpus malorum intelligi voluit, quod semper adversatur Ecclesie intus et foris: quia et in Ecclesia sunt facti Christiani; et extra Ecclesiam haeretici vel Pagani. Et licet interdum corpore separantur, uno tamen animo in Ecclesie persecutione junguntur. Quod autem dicit, *Bestia fuit, et non est, et futura est, et ascensura de abyso*; hoc intelligitur, quod ex populo malo nascetur populus malus, ut possit dici, Bestia ex bestia, abyssus ex abyso. Quid est bestia ex bestia, nisi populus malus nascens ex populo malo? Hoc fit dum filii mali parentes pessimos imitantur: ac sic dum aliis morientibus alii succedunt, nunquam desunt sive in paucis, sive in multis, seu occulte, seu aperte, qui non ab initio semper insidentur Ecclesie. De quorum consortio quia corpore non possumus separari in hoc saeculo, oremus Dei misericordiam, ut sic moribus separemur, non cum illis aeterno supplicio pereamus: sed magis cum illi audierint, *Discedite a me, maledicti, in ignem aeternum*; nos audire mereamur, *Venite, benedicti Patris mei, percipite regnum* (Id. xxv, 41, 54); praestante Domino nostro Jesu Christo. Amen.

HOMILIA XV.

[Lb. xvii et xviii.] In lectione quae recitata est, fratres charissimi, reges illos quos dixit quod persequuntur Jerusalem, populi mali sunt, qui persequuntur Ecclesiam Dei: qui quasi reges appellantur, quia velut in somnis regnant. Omnis enim malus qui persequitur bonum, velut in somnis hoc facit: quia malorum omnium persecutio non permanebit, sed velut somnium evanesceat, sicut Isaias ait, *Erunt velut somnians in somno divitiae omnium gentium* (Isai. xxix, 7). *Hi unam sententiam habent*: id est, uno animo persequuntur bonos. Ideo dicit, *habent*; et non habebunt: quia persecutio malorum non solum ad-

¹ Num., undecies.

² Num., Hagedon.

³ Num., non retulit. Absent, non, a Num.

⁴ Num., propepotes.

nam fumus instantis gehennæ, a longe stantes propter matum pœnæ ejus : a longe stantes non cor-
 pore, sed animo ; dum unusquisque sibi timet, quod
 iterum per calumnias et per superbiorum potentiam
 sati videt. *Dicentes, Væ, væ, civitas magna Babylon,*
intra sortis, quoniam una hora venit damnatio tua!
 spiritus dicit nomen civitatis : verum illi mundum
 flagrant, exiguo admodum tempore pœnæ interce-
 stum, omnemque industriam labefactam cessisse. *Et*
quorum et rhedarum et porcorum¹ mercatores qui di-
uti sunt ab ea, longe stabunt fientes et dicentes, Væ,
væ, civitas magna! Ubicumque spiritus ditatos dicit ab
 ea, peccatorum divitiis significat. *Induta byssino, et*
purpura, et cocco, et ornata auro et lapide pretioso ac
margaritis. Numquid civitas indititur hyssu aut pur-
 pura, et non homines? Ipsi itaque se plangunt, dum
 supra dictis spoliantur. *Et omnis gubernator, et*
omnis qui navibus navigat, et nautæ, et quot-
quot mare operantur, a longe steterunt, et clamava-
rant videntes fumum ignis. Numquid omnis guberna-
 tor et nautæ quotquot operantur mare, adesse potue-
 runt ad viderent incendium unius civitatis? Sed om-
 nes sæculi amatores et operarios iniquitatis dicit tim-
 mere sibi, videntes spei suæ ruinam. Post hæc ait,
Et vidi bestiam et reges terræ et exercitus eorum : in
 bestia diabolum significat ; in regibus terræ et in
 exercitu, omnem populum ejus. *Congregatum facere*
bellum cum sedente super equum², et cum exercitu ejus,
 id est cum Christo et Ecclesia. *Et vidi alium angelum*
descendentem de celo : Dominum Christum dicit in
 primo adventu. *Habentem clavem abyssi :* id est, po-
 testatem populi ; abyssum enim populum malum vult
 intelligi. *Et calenam magnam in manu sua :* hoc est,
 potestatem dedit Deus in manu ejus. *Et tenuit draco-*
nem, anguem antiquum, qui est diabolus et satanas (a),
et ligavit eum annos mille : primo utique adventu,
 sicut ipse dicit, *Quis potest intrare in domum fortis et*
vasa ejus diripere (Matth. xii, 29), nisi prius alligave-
 rit fortem? Cùm enim excludit diabolum de populo
 credentium, mittit eum in abyssum, id est, in popu-
 lum malum : quod et invisibiliter ostendit, cum eos
 de hominibus ejiciens in porcos, qui in abyssum mer-
 gendi erant, ire permittit ; quæ res maxime in hæ-
 reticis adimpletur.

BOMILIA XVII.

[lb. xviii-xx.] Ea quæ de lectione Apocalypsis
 nunc audivit Charitas vestra, secundum vestram
 consuetudinem animo attentio suscipite. Dixit enim
 beatus Joannes evangelista se vidisse cœlum aper-
 tum, *Et ecce equus albus, et sessor ejus vocatur Fidelis*
et Verus, et oculi ejus ut flamma ignis, et super caput
ejus erant diademata multa : in illo enim est multi-
 tudo coronatorum. *Habens nomen scriptum, quod*
nemo scit nisi ipse : ipse utique et quæ in illo est
 omnis Ecclesia. *Et circumdatus est veste sparsa san-*
guine : vestimentum Christi Ecclesia est quam in-
 duit ; hæc est passio sanguine variata. *Et dicitur*
nomen ejus Sermo Dei. Exercitus qui sunt in cœlo
sequuntur eum in equis albis : id est, Ecclesia in
 corporibus candidis imitatur eum, sicut supra dic-
 tum est, *Hi sunt qui sequuntur Agnum, quocumque*
ierit (Apoc. xiv, 4). Induti albo byssino mundo, quo
 definitur iusta sanctorum facta. *Et ex ore ejus procedit*
gladius bis acutus : ipse est de quo defenduntur justii,
 puniuntur injusti. *Ut in eo percussat gentes :* et ipse
 reget eas in virga ferrea. *Ipsæ calcant torcular vini indi-*
gnationis iræ Dei omnipotentis : calcant etiam nunc,
 quando malos permittit facere malum, et dimittit
 eos in voluptatibus suis ; et postea extra civitatem,
 id est, extra Ecclesiam calcabit, cum eos qui non
 egerint penitentiam, gehennæ ignibus tradet. *Hic*
habet in vestimento, et super femur suum scriptum

nomen, Rex regum et Dominus dominorum : hoc est
 nomen quod nemo superbiorum cognoscit ; quia
 Ecclesia serviendo, in Christo regnat, et domina-
 tur dominantium ; id est, vincit vitia et peccata.
 Femur autem posteritas est, sicut illud, *Non de-*
ficiet princeps de femore Juda : et Abraham, no-
 posteritas ejus alienigenis misceretur, inter se ser-
 vumque suum, certum testimonium femur adhibet
 (Gen. xlix, 10, et xxiv, 2-4). *Et vidi, inquit, an-*
gelum stantem in sole : id est, prædicatorem¹ in Ec-
 clesia. *Et clamavit voce magna dicens omnibus aribus,*
quæ volant in medio cœli : aves vel bestias pro loco
 accipimus bonas et malas, sicut est illud, *Benedicite*
me bestie agri (Isai. xliii, 20) ; et, Leo de tribu Juda
(Apoc. v, 5) : hoc ergo in loco aves volantes in me-
 dio cœli, Ecclesias dicit, quas in unum corpus re-
 digens dixerat aquilam volantem in medio cœli.
Venite, congregamini ad cœnam magnam Dei, ut man-
ducetis carnes regum, et carnes tribunorum et for-
titum, et carnes equorum et sedentium super eos, et
carnes omnium librorum et servorum et pusillorum
et magnorum : omnes enim gentes, quando in Christo
 credentes Ecclesiæ incorporantur, spiritualiter
 ab Ecclesia comeduntur. Et post hæc de diabolo ait :
Et clausit et signavit super eum, ne seducat nationes :
usque dum finiatur mille anni. Isti intelliguntur mille
 anni, qui ab adventu Domini nostri aguntur. In istis
 ergo Dominus diabolo interdixit ne seducat nationes ;
 sed quæ in vitam destinatae sunt, quas antea sedu-
 cebat, ne Deo reconciliarentur. *Post hæc oportet eum*
solvi modico tempore : id est, tempore Antichristi, cum
 revelatus fuerit homo peccati, cum acciperit totam
 persequendi potestatem, qualem non accepit ab
 initio. Mille annos dixit, partem pro toto. Hic reli-
 quias mille annorum sexti diei, in quo natus est
 Dominus et passus, intelligi voluit. Post hæc ait :
Væ, væ, civitas illa magna, in qua ditati sunt omnes
illi qui habebant naves in mari ; quoniam una hora
deserta est ! Exsulta, cœlum, super eam, et sancti, et
Apostoli, et Prophetæ. Numquid sola Babylonia civi-
 tas in omni mundo persequitur aut persecuta est
 Dei servos, ut ipsa extincta universi vindicentur ?
 In toto enim mundo est Babylonia in malis homini-
 bus, et in toto mundo persequitur bonos. *Et tulit*
unus angelus lapidem, ut molam magnam, et misit in
mare, dicens : Sic impetu deficiat illa Babylonia civi-
tas magna : ideo Babylonia velut molam magnam
 dicit projectam, quia omnes amatores mundi revo-
 lutio temporum sicut mola conterit, et in gyro mit-
 tit, de quibus scriptum est, *In circuitu impij ambu-*
lant (Psal. xi, 9). Quorum infelix occupatio semper
 quasi incipit. *Et non invenietur amplius :* et vox citha-
 rædorum, et musicorum, et tibicinum, et fistulatorum
 non audietur in ea amplius : jucunditatem dicit trans-
 ire impiorum, et jam non inveniri. Et adjecit cau-
 sam, dicens, *Quoniam mercatores tui erant maximi*
terræ : id est, quoniam in vita tua percepisti bona.
Quoniam in veneficiis tuis erraverunt omnes gentes, et
sanguis Prophetarum et Sanctorum inventus est om-
nium a te occisorum super terram. Numquid eadem
 civitas occidit Apostolos, quæ et Prophetas et om-
 nes reliquos martyres? Sed hæc est civitas omnium
 superbiorum, quam Cain fratris sui sanguine funda-
 davit, et vocavit nomen ejus nomine filii sui Enoch
 (Gen. iv, 17), id est, posteritatis : quia omnes mali,
 in quibus est Babylonia, succedentes sibi, usque ad
 finem mundi persequuntur Ecclesiam Dei. In civitate
 ergo Cain funditur omnis sanguis justus a sanguine
 Abel justii, usque ad sanguinem Zachariæ, id est, popu-
 li et sacerdotis ; inter templum et altare (Matth.
 xxiii, 35), id est, inter populum et sacerdotes. Hoc
 ideo dictum est, quia non solum populi, sed etiam
 sacerdotes conspiraverunt in mortem Zachariæ. *In-*
ter templum, inquit, et altare : in altari intelligun-
 tur sacerdotes ; in templo, populi significati sunt.

¹ Ms. Potrensis, pardorum.² Ms. Potrensis addit, album.(a) Ita vetus Ms. Potrensis : ut edili, sexdecim detractis
 verbis, subsequentem Bomiliam cum ista confundant.¹ nms., predicationem.

illa enim enim loci nominandi non fuit. Hæc est civitas que interfecit Prophetas, et lapidavit magistros ad se. Hæc est civitas que sanguine stravit, sicut scriptum est: *Vae, qui edificavit civitatem in sanguinebus, et paravit civitatem in impietate* (Habac. ii. 12): In quo sibi, de quo supra dictum est, Ecclesiam intelligit: in senectute ejus, Christum Dominum recognoscit. Quod autem dicit, *Babylon senem scriptum, quod nemo novit nisi ipse*; ipse utique, et que in illo est, omnis Ecclesia. In veste sanguinis sparso, martyres qui sunt in Ecclesia, intelligendi sunt. Quod autem, *convictus que est in celo, convulsusque cum in aqua alba*; Ecclesia est in corporibus cambelis. In gladio hinc acuto, potentia Christi intelligitur, de qua defraudantur iusti, puniuntur iniusti. In virga ferrea, justitia ejus cognoscitur, de qua eroduntur humiles, superbi tanquam vasa signa confringuntur. Quod autem dicit, *Ipsa autem torcular vini ira Dei omnipotentis*; calcet enim etiam nunc, quod malis permittit ut persequantur bonos, et dimittit eos in voluptatibus suis; sed postea retribuet, quando eos qui non egerint penitentiam, mittet in gehennam. Angelum stantem in sole, prædicationem in Ecclesia intelligit. Ideo enim Ecclesia soli comparatur, quia de ea scriptum est, *Tunc iusti fulgebunt sicut sol, in regno patris eorum* (Matth. xiii. 43). Quod autem, *clamasit omnibus civibus, que voluit in medio caeli*; aves illic Ecclesia intelligitur. Quod autem dictum est, *Congregavit ad carnem magnum, ut manducaret carnes regum et carnes tribunorum*; hoc in Ecclesia fieri in veritate cognoscimus. Nam quando omnes gentes Ecclesie incorporantur, spiritaliter comeduntur: et qui devorati a diabolo erant corpus diaboli, suscepti ab Ecclesia membra efficiuntur Christi. Quod autem de diabolo dicit, *Et clamavit et signavit super eum, ne seducat nationes, usque dum fuerint mille anni*: sicut dictum est, isti mille anni a passione Domini aguntur, in quibus non permittitur diabolo facere quantum vult; quia non permittit Deus tentari servos suos supra id quod possunt sustinere (I Cor. x. 13). Quod autem postea modico tempore solvendo est, tempus Antichristi designatur, in quo majorem potentatem serviendi diabolo accepturus est. Quod autem dicitur, *Vae, vae, civitas magna! Babylonia intelligitur. Sciendum tamen est, quod non sola civitas Babylonia persequitur sanctos, ut ipsa extincta universi vindicentur. In toto enim mundo est Babylonia in malis hominibus, et in toto mundo persequitur bonos. Quod autem lapidem grandem velut molam misit angelus in mare, dicens, Sic mittetur Babylonia*; ideo velut molam dicitur Babyloniæ, quia amatores mundi revolutio temporum sicut mola conterit et in gyro mittit. Quod autem dicit, *In veneficiis tuis erraverunt omnes gentes, et sanguis Prophetarum inventus est omnium a te occisorum super terram*: non enim in una civitate occisi sunt Apostoli et Prophetae aut reliqui Martyres; sed hæc est civitas superborum, que in toto mundo persequitur sanctos. Ipsa est civitas quam Cain fratris sui sanguine fundavit, et vocavit nomine filii sui Enoch, id est, posteritatem: quia omnes mali in quibus Babylonia est, succedentes sibi usque ad finem mundi persequuntur Ecclesiam Dei. De quorum persecutione nos Dominus per suam misericordiam liberare dignetur, qui cum Patre et Spiritu sancto, etc.

BIBLIA XVIII (a).

[Ib. xix-xxii.] In lectione quæ recitata est, fratres charissimi, beatus evangelista Joannes sic ait: *Audivi vocem magnam populi multi, in celo dicentium: Alleluia, Salus, et claritas, et virtus Deo nostro: quoniam vera et iusta judicia ejus, quoniam judicavit meretricem illam magnam, que corruptit terram fornicatione sua, et vindicavit sanguinem servorum suorum de manu ejus. Et iterum dixerunt, Alleluia.* Hæc vox

¹ Mas., mergetur.

(a) Allus 17.

est *Kothmar*, cum dicitur facta fuerit, et cum a eo exierint omnes mali istius incrementa commensandi. Et fuitis ovæ commisit in arenis arenarum. *Autem, hæretos, et eperuicite, et pro certo ugonicte que Babylonia et meretricis, quorum fuit commisit in arenis arenarum, non intelligitur nisi homines cupidi, adhiberi et imperti. Et illi velle hæc mala evadere, nolite tam gravia peccata committere. Et fuitis, inquit, ovæ commisit utique enim verbis civitatis commisit fuitis: athena sanctorum ascendit, et non hominum in operibus probantur? Ascendit autem; et non, a-cendit: semper enim etiam in presentis seculo e perditionem vadit. Babylonia autem circumdat ex parte, sicut Jerusalem in illis annis qui de cruce e-grant, transit in paradysum, Dominus manifestavit in prospero et divite (Luc. xvi. 19-22). Et omni e tunc populi multi, et ut tunc eperuicite sanctorum, et ut tunc hæretorum fortium, dicitur: *Alibi; quoniam regnavit Dominus Deus noster omnipotens: quoniam, et credentibus, et glorificamus nomen ejus: quoniam servavit super Agni, et noster ejus parat e: mulier Agni Ecclesia est. Et dicitur est a et e-riatur hæretos eperuicite mundo, Regnavit enim iusti factis sanctorum sunt: id est, dicitur est e factis suis iusti, sicut scriptum est, *Sacerdotes ni induntur iusticia* (Psal. cxxxii, 9). *Hi, inquit, omni servavit et regnavit cum Christo mille anni: id est, in presentis seculo. Et recte dicit, *Omni e superstitis et omni iustorum*: id est, et qui adhuc in hoc mundo vivunt, et qui jam de hoc vita migraverunt, regnant cum Christo. Regnavit profecto dicit, sicut, *Diviserunt vestimenta mea sibi* (Psal. xli, 19). Nam dicitur erat, *Regnavit. Et ostendit autem quod in hoc vita isti mille anni sunt, ut, *Hæc est resurrectio prima. Ipsa est enim que resurgunt per Baptismum, sicut Apostolus dicit, *Si converseritis cum Christo, que servati sunt quæritis* (Colos. ii, 2): et iterum, *Tanquam ex mortuis viventes* (Rom. vi, 13). Peccatum enim mors est, sicut dicit Apostolus, *Cum essetis mortui delictis et peccatis vestris* (Eph. ii, 1). Et sicut prima mors in hac est vita per peccatum, ita et prima resurrectio in hac est vita per remissionem peccatorum. *Beatus et sanctus qui habet partem in resurrectione prima: id est, qui servaverit quod in Baptismo renatus accepit. In hac secunda mors potentiam non habet: id est, æterna torquent non sentiet. Sed erunt sacerdotes Dei et Christi, et regnabunt cum eo mille annos. Retulit spiritus cum hæc scriberet, regnaturam Ecclesiam mille annos in hoc seculo usque ad finem mundi. Manifestum est quod dubitari non debeat de perpetuo regno, cum etiam in presentis seculo sancti regnent. Bene enim regnare dicitur, qui cum Dei adjutorio etiam inter ipsas pressuras mundi et se et alios bene regunt. Et cum *jam fuerint mille anni, solvetur antena de custodia sua. Finitos dicit, a toto partem. Nam sic solvetur, ut super sint anni tres et menses sex novissimi certaminis temporibus Antichristi. Et erit seducere nationes que sunt in quatuor angulis terræ. A parte totum dicit: nam non omnes seduci possunt. Superbi tantummodo seducuntur et impii: quia veri et humiles christiani non seducuntur. *Muli namque vocati, penci electi* (Matth. xx, 16). *Et ascenderunt diabolus et populus ejus in altitudinem terræ: id est, in elationem superbie. Et circumdederunt castra sanctorum et dilectorum civitatem: id est, Ecclesiam. Hoc est quod supra dicit, collectos in Armagedon (Apoc. xvi, 16). Non enim ex quatuor angulis terræ poterunt in unam civitatem congregari; sed in ipsis quatuor angulis unaqueque gens congregabitur in obsessionem sanctæ civitatis, id est, in persecutionem Ecclesie. Et descendit ignis de celo a Deo: id est, de Ecclesia. Et comedit eos: dupliciter hoc loco intelligitur ignis: aut enim per ignem sancti Spiritus credunt in Christum, et spiritaliter********

¹ Ms. Petronis, sanctorum.

comedantur ab Ecclesia, id est, incorporantur Ecclesie; aut peccatorum suorum igne comeduntur, et pereunt. *Et diabolus seducens ipsos, missus est in aeternum ignis et sulfuris, ubi et bestia et pseudoprophetae: pseudoprophetae intelliguntur aut haeretici aut facti Christiani.* Ex quo enim passus est Dominus, moritur veritas et pseudoprophetae, et in ignem mittuntur, usque dum finiantur mille anni ab adventu Domini. *Et puniuntur die ac nocte in saecula saeculorum. Et vidi mortuos magnos et pusillos stantes in conspectu throni: et libri aperti sunt, et altus liber apertus est, qui est vitae uniuscujusque.* Libros apertos Testamenta Dei dicit: secundum enim utrumque Testamentum judicabitur Ecclesia. Librum uniuscujusque vitae, memoriam dicit gestorum nostrorum; non quod librum habeat commemoratoriam oculorum cognitor. *Et iudicabitur mortui ex his ad quae scripta sunt in libro secundum opera sua: id est, ex Testamentis iudicati sunt, secundum quod Dei praecepta aut fecerunt, aut non fecerunt. Et dedit mare mortuos suos: eos quos hic iudicii dies inveniet vivos, ipsi sunt mortui maris; quia hoc saeculum mare est. Mors et infernus dederunt mortuos suos: id est, eos qui in sepulcris inveniendi sunt in die iudicii. Mors et infernus missi sunt in stagnum: mortem et infernum, diabolus dicit et populum ejus. Et si qui non est inventus scriptus in libro vitae: et qui voluptatibus suis dimissus, per temporaneam examinationem in hoc saeculo non meruit iudicari a Deo, dum viveret, missus est in stagnum ignis. Et vidi caelum novum et terram novam. Primum enim caelum et prima terra abierunt, et mare jam non est. Et civitatem sanctam Jerusalem novam vidi, descendentem de caelo a Deo, compositam sicut sponsam, et ornata viro suo. Et audivi vocem magnam de caelo dicentem: Ecce tabernaculum Dei cum hominibus, et habitabit cum ipsis; et ipsi erunt populus ejus, et ipse Deus cum eis erit eorum Deus: et absterget Deus omnem lacrymam ab oculis eorum; et mors non erit amplius, et luctus non erit. Hoc totum de gloria Ecclesiae dixit, qualem habebit post resurrectionem. Et dixit, Scribe; quoniam sermones isti fideles et veri sunt. Et dixit mihi; Ego sum et tu, initium et finis. Ego sitiens dabo ex fonte aquas vitae gratis; id est, cupienti remissionem peccatorum per fontem Baptismi. Qui vincit, possidebit haec; et ero ejus Deus, et ipse erit meus filius. Timidis autem et incredulis, et execrabilibus, et homicidis, et veneficis, et idolorum cultoribus, et omnibus mendacibus pars erit in stagno ardente igne et sulfure, quod est mors secunda. Quod supra dictum est, Judicavit meretricem illam magnam quae corripuit terram in fornicatione sua, et vindicavit sanguinem servorum suorum de manu ejus; haec vox est Ecclesiae, cum ea in die iudicii exierint omnes mali, aeterno incendio concremandi. Et fumus eorum ascendit in saecula saeculorum. Non enim visibilis civitatis fumus ascendit in saecula saeculorum, sed hominum in superbia perdurantium. Quod autem dicit, Quia venerunt nuptiae Agni; de Christo intelligitur, et de Ecclesia. Quod vero eam dicit operatam bysso; in bysso opera justa sanctorum intelliguntur, quibus justi vestiuntur, secundum quod dictum est, Sacerdotes tui induantur justitia. Quod autem dicit, eos regnasse mille annos; praesens tempus intelligitur, in quo sancti juste regnare dicuntur, quia se ita cum Dei adjutorio regunt, ut a peccatis vinci non possint. Et ut hoc evidenter ostenderet, secutus ait: Haec est prima resurrectio. Prima enim resurrectio, qua a morte peccati ad vitam justitiae animae resurgunt, toto nunc tempore agitur: secunda vero, qua de terrae pulvere ad vitam corpoream redeunt, in futurum expectatur¹. Ipsa est enim qua resurgimus per Baptismum. Quia sicut prima mors in hac vita est per peccatum, ita et prima resurrectio per remissionem peccatorum. Beatus*

et sanctus qui habet in resurrectione primam partem: id est, qui servaverit quod in Baptismo renatus accepit. Quod autem dicit, regnatarum Ecclesiam mille annos; in hoc saeculo intelligitur usque in finem mundi. Unde manifestum est quod dubitari non debeat de perpetuo regno, cum etiam in praesenti saeculo sancti regnent. Recte enim regnare dicuntur, qui cum Dei adjutorio, etiam inter ipsas pressuras mundi, et se et alios bene regunt. Quod autem de diabolo dicit, Quia seducit nationes quae sunt in quatuor angulis terrae, a parte totum intelligitur. Nam soli mali seducuntur, secundum illud, Multi vocati, pauci electi. Quod autem dicit, quia diabolus et angeli circumdederunt castra sanctorum, et civitatem dilectorum: non enim potuerunt ex quatuor angulis terrae in unam civitatem congregari, sed in ipsis quatuor angulis unaquaque gens congregatur in persecutionem Ecclesiae. Quod autem dicit, Cecidit ignis de caelo et comedit eos, dupliciter intelligitur: aut enim per ignem sancti Spiritus spiritualiter comeduntur, dum Ecclesiae incorporantur; aut si ad Deum converti noluerint, peccatorum suorum igne comeduntur, et pereunt. Quod autem dicit, libros apertos esse, Testamenta Dei intelligi voluit. Secundum enim utrumque Testamentum iudicabitur Ecclesia. Librum vero vitae uniuscujusque, memoriam dicit gestorum nostrorum, quia in die iudicii nihil latebit, nec ullus poterit abscondere peccata vel crimina sua. Quod dicit, quia mare dedit mortuos suos; eos dicit quos in hoc mundo vivos invenerit adventus Christi. Ipsi sunt mortui maris, quia hoc saeculum mare est. Quod dicit, Mors et infernus dederunt mortuos suos; illi intelliguntur, qui in sepulcris inveniendi sunt in die iudicii. Et mors et infernus missi sunt in stagnum ignis. Hoc loco mortem et infernum, diabolus et populum ejus intelligi voluit, qui voluptatibus suis dimissus, per temporaneam examinationem non meruit iudicari. Post haec exposita Ecclesiae gloria adjungit et dicit, Ego sitiens dabo ex fonte vitae aquae gratis: id est, cupienti remissionem peccatorum per fontem Baptismi. Qui vincit, possidebit haec, et ero ejus Deus, et erit meus filius: quod ipse praestare dignetur, qui cum Deo Patre, etc.

ROMILIA XIX (a).

[lb. XXI et XXII.] Sicut modo audivimus, fratres charissimi, locutus est Angelus Domini ad beatum Joannem dicens: Veni, ostendam tibi sponsam, uxorem Agni. Et abstulit me in spiritu supra montem magnum et altum: montem Christum dicit: Et ostendit mihi civitatem sanctam Jerusalem, descendentem de caelo a Deo. Haec est Ecclesia, civitas in monte constituta, sponsa Agni. Ipsa enim civitas tunc in monte est constituta, quando in humeris pastoris, tanquam ovis ad ovile proprium revocata est (Luc. xv, 5). Si enim alia est Ecclesia, alia civitas descendens de caelo, erunt duae sponsae, quod omnino fieri non potest. Et hanc enim civitatem sponsam dixit Agni. Unde manifestum est ipsam esse Ecclesiam, quam sic describit, dicens: Habentem claritatem Dei. Luminare ejus simile lapidi pretiosissimo. Lapis pretiosissimus Christus est. Habentem murum magnum et altum, habentem portas duodecim, et super portas angelos duodecim. Ostendit duodecim portas et duodecim angelos. Apostolos esse et Prophetas¹: quoniam, sicut scriptum est, edificati sumus super fundamentum Apostolorum et Prophetarum (Ephes. ii, 20); sicut et Dominus dixit Petro, Super hanc petram edificabo Ecclesiam meam (Matth. xvi, 18). Ab oriente portae tres, ab aquilone portae tres, ab austro portae tres, ab occidente portae tres: et quia civitas ista quae describitur, Ecclesia est toto orbe diffusa, ideo per quatuor partes civitatis ternae portae esse dicuntur, quia per totas quatuor partes mundi, Trinitatis mysterium in Ecclesia praedicatur. Et murus civitatis habens fundamenta duodecim, et super ea duodecim nomina Apostolorum Agni: quod sunt portae, hoc fundamenta; quod civitas, hoc murus, hoc suppellex.

¹ Ms. Belgicus non habet haec verba: Prima enim resurrectio, qua a morte peccati ad vitam justitiae animae resurgunt, toto nunc tempore agitur: secunda vero, qua de terrae pulvere ad vitam corpoream redeunt, in futurum expectatur.

¹ Mss., Patriarchas.

(a) Alias 18.

